

CURRÍCULUM QUOTIDIÀ

Marc per a l'aprenentatge i el desenvolupament en la vida compartida

Proposta de currículum intergeneracional per a la infància i l'adolescència

Document marc i desenvolupament curricular · versió 0.5 · condicions per a una vida participable · agost de 2026

0. Naturalesa del document

Aquest document proposa un marc per identificar, afavorir i comprendre els aprenentatges que es produeixen -o es poden produir- quan infants i adolescents participen de manera real en la vida quotidiana al costat d'altres persones. Pren com a referència formal l'arquitectura dels currículums competencials, però en canvia la unitat d'organització: no parteix d'assignatures ni d'activitats dissenyades per ensenyar, sinó d'àmbits de participació en la vida compartida.

No és un currículum escolar alternatiu

No pretén traslladar la lògica escolar a la llar, convertir cada activitat quotidiana en una lliçó ni avaluar les famílies. La seva funció és fer visible un ecosistema d'aprenentatges que sovint queda fora del currículum formal i oferir criteris per ampliar les oportunitats de participació real dels menors.

Dues idees centrals

1. La vida quotidiana conté un nucli comú d'aprenentatges vinculats a la cura, la convivència, el sosteniment material, la comunicació, la gestió de recursos, l'autonomia i la participació comunitària.
2. Cada xarxa de convivència té, a més, un patrimoni singular de coneixements: estudis, professions, oficis, aficions, llengües, interessos, habilitats, tradicions, xarxes socials i experiències de les persones adultes de referència. Aquest patrimoni constitueix un currículum situat que no es pot estandarditzar sense perdre precisament el seu valor.

Una tercera idea: el desenvolupament és bidireccional

La participació d'un menor no transforma únicament el menor. També modifica les persones adultes. Incorporar algú menys expert obliga a fer explícits sabers tàctics, alentir processos, graduar l'ajuda, revisar hàbits, tolerar l'error, delegar, negociar, explicar, escoltar preguntes inesperades i, sovint, tornar a aprendre. Per això aquest document descriu dues trajectòries relacionades: el desenvolupament del menor i el desenvolupament de les persones adultes que comparteixen activitat amb ell.

Referència formal

El currículum vigent d'educació bàsica a Catalunya (Decret 175/2022) organitza els aprenentatges al voltant de competències específiques, criteris d'avaluació i sabers, treballats en situacions d'aprenentatge connectades amb la realitat. Aquest document conserva part d'aquest llenguatge com a estructura de lectura, però substitueix l'avaluació qualificadora per indicadors de progressió i les «situacions d'aprenentatge» per situacions quotidianes reals.

1. Finalitats del currículum quotidià

- Fer visibles els aprenentatges que emergeixen de la participació quotidiana i que solen romandre implícits.
- Ampliar els espais en què els menors poden contribuir de manera real i no merament simbòlica.
- Afavorir una autonomia progressiva basada en la competència i la responsabilitat, no en la retirada prematura de l'acompanyament adult.
- Connectar coneixements culturals, científics, tècnics i professionals amb activitats que tenen una funció comprensible.
- Aprofitar el patrimoni de coneixements existent en la xarxa adulta de referència i posar-lo en circulació entre generacions.
- Promoure relacions intergeneracionals sostingudes en què es pugui observar, col·laborar, preguntar, imitar, assajar, equivocar-se i assumir responsabilitats.
- Reconèixer l'aprenentatge que també es produeix en les persones adultes quan comparteixen la seva activitat amb menors.
- Evitar que l'eficiència adulta expulsi sistemàticament el menor de les tasques perquè «es triga menys fent-ho sol».
- Oferir a escoles, famílies i comunitats un llenguatge comú per pensar la participació més enllà dels deures escolars.
- Preservar la sostenibilitat econòmica, professional, relacional i personal de les persones que sostenen la criança, evitant que ampliar la participació infantil depengui d'una sobrecàrrega adulta permanent.
- Reconèixer que les oportunitats de criança i participació depenen també de condicions laborals, econòmiques, residencials, comunitàries i educatives que poden requerir suport i transformació col·lectiva.

2. Principis

Participació abans que instrucció. L'aprenentatge quotidià neix prioritàriament de prendre part en activitats que existeixen per una raó independent d'ensenyar.

Contribució real. La participació adquireix una potència especial quan l'aportació del menor modifica, encara que sigui modestament, el resultat de l'activitat.

Guia ajustada. La persona adulta ofereix l'ajuda necessària perquè l'activitat sigui possible i la retira a mesura que deixa de ser necessària.

Responsabilitat progressiva. L'autonomia no s'exigeix de cop: es construeix passant de la presència i la col·laboració a la responsabilitat parcial, l'autonomia situada i la corresponsabilitat.

Sentit i funcionalitat. Els coneixements apareixen lligats a una finalitat comprensible: calcular per decidir, escriure per comunicar, investigar per comprendre, reparar per recuperar una funció.

Intergeneracionalitat. La diferència d'experiència entre generacions és un recurs educatiu, no un problema que s'hagi d'eliminar mitjançant la segregació per edats.

Reciprocitat. Els menors transformen l'activitat de les persones adultes i poden aportar perspectives, coneixements i competències pròpies.

Diversitat de repertoris. No existeix una única vida quotidiana. El currículum ha de poder acollir cultures, llars, territoris, llengües, professions i formes d'organització diferents.

Equitat d'oportunitats. No totes les xarxes familiars disposen dels mateixos recursos, temps, coneixements o connexions. La comunitat i les institucions poden ampliar el repertori disponible sense culpabilitzar les famílies.

No escolarització de la vida. Fer visible l'aprenentatge no significa convertir la vida en una successió d'activitats didàctiques, fitxes, rúbriques o exàmens.

Interdependència. L'autonomia quotidiana no equival a autosuficiència. Viure competentment inclou reconèixer dependències, demanar ajuda, recórrer a altres persones, coordinar responsabilitats i formar part de xarxes de suport.

Dret al joc, al descans i a la improductivitat. Participar en la vida compartida no significa convertir cada moment en treball útil. El joc lliure, l'avorriment, la conversa, l'exploració i el descans tenen valor propi i no necessiten justificar-se per un rendiment futur.

Proporcionalitat, accessibilitat i responsabilitat adulta. La participació s'ha d'ajustar a la competència, el risc, la discapacitat, les necessitats de suport i el context. Els menors poden contribuir de manera real sense assumir càrregues estructurals, econòmiques, clíniques, jurídiques o de cura que corresponen a persones adultes.

Sostenibilitat adulta i material. Una organització educativa quotidiana no és adequada si només es pot mantenir mitjançant l'esgotament, la precarietat, la renúncia indefinida al desenvolupament adult o el deteriorament greu de la salut econòmica de la unitat de convivència.

Corresponsabilitat social de la criança. Les famílies organitzen recursos i decisions, però no produeixen per si soles les condicions laborals, residencials, urbanes, econòmiques o educatives en què crien. Els suports públics, comunitaris i col·lectius formen part de l'ecologia d'oportunitats.

3. Arquitectura curricular

El currículum quotidià s'organitza en sis elements:

- **Competències quotidianes transversals:** capacitats que travessen múltiples àmbits de la vida.
- **Àmbits de participació:** grans espais d'activitat en què aquestes competències es posen en joc.
- **Sabers quotidians:** coneixements, procediments, criteris, valors, disposicions i tècniques que permeten participar millor.
- **Nivells de participació:** descripció de la progressió des de la presència fins a la corresponsabilitat i la transmissió.
- **Dimensió adulta:** capacitats que desenvolupen les persones adultes quan incorporen els menors a activitats significatives.
- **Ecologia d'oportunitats:** condicions de temps, presència, continuïtat, ingressos, feina, habitatge, recursos, accessibilitat, serveis, xarxa, territori, seguretat material i legitimitat que permeten o bloquegen la participació.

3.1 Competències quotidianes transversals

Competència	Descripció
CC1. Observar i interpretar	Percebre què passa, reconèixer la finalitat d'una activitat, identificar senyals rellevants i comprendre progressivament com s'organitza una situació.
CC2. Participar i contribuir	Incorporar-se a activitats compartides, trobar una funció útil i sostenir la pròpia contribució en coordinació amb altres persones.
CC3. Tenir cura	Atendre el propi benestar, el d'altres persones, els éssers vius, els objectes i els espais comuns.
CC4. Actuar amb autonomia i responsabilitat	Assumir tasques i decisions d'acord amb la pròpia competència, fer-se càrrec de les seves conseqüències i demanar ajuda quan sigui necessari.
CC5. Planificar i gestionar recursos	Anticipar passos, temps, materials, diners, energia, informació i esforç per assolir una finalitat.
CC6. Resoldre problemes pràctics	Detectar problemes, formular hipòtesis, provar alternatives, corregir errors, reparar i adaptar l'acció davant d'imprevistos.
CC7. Comunicar-se i coordinar-se	Comprendre, explicar, preguntar, negociar, acordar, escoltar, informar i ajustar la comunicació al context i a les persones.
CC8. Utilitzar eines culturals i tècniques	Emprar llenguatge, escriptura, matemàtiques, eines, tecnologies, procediments i coneixements acumulats per actuar sobre el món.
CC9. Aprendre d'altres persones i compartir saber	Observar persones més expertes, preguntar, imitar estratègicament, acceptar guia, buscar fonts i, quan es domina una activitat, ajudar altres persones a aprendre-la.
CC10. Construir criteri	Comparar alternatives, valorar riscos i conseqüències, formar preferències raonades, revisar decisions i desenvolupar un sentit propi d'allò que val la pena fer.
CC11. Conèixer-se i regular-se	Reconèixer estats corporals i emocionals, necessitats, límits i patrons propis; recuperar l'equilibri, tolerar un malestar raonable i demanar suport quan la situació desborda els propis recursos.
CC12. Aprendre de l'experiència	Revisar què ha passat, identificar què ha funcionat i què no, buscar retroalimentació, ajustar estratègies i convertir errors, preguntes i interessos en noves línies d'aprenentatge.

3.2 Nivells de participació i progressió

L'edat pot orientar, però no determina de manera rígida el nivell de participació. Una mateixa persona es pot trobar en nivells diferents segons l'activitat, l'experiència prèvia, el context i el grau de risc. La progressió es descriu millor per la relació que la persona manté amb l'activitat.

Nivell	Participació del menor	Paper adult
P0. Presència i familiarització	Es manté a prop, observa, explora materials segurs, reconeix rutines i comença a anticipar què passa.	La persona adulta fa visible l'activitat, anomena allò rellevant i permet una presència segura.
P1. Participació acompanyada	Fa petites accions dins d'una activitat compartida: portar, sostenir, escollir, barrejar, desar, avisar, acompanyar.	La persona adulta fragmenta la tasca sense buidar-la de sentit i ofereix ajuda immediata.
P2. Col·laboració funcional	Completa parts recognoscibles de l'activitat, segueix seqüències senzilles, utilitza eines bàsiques i coordina la seva acció amb altres persones.	La persona adulta explica criteris, permet l'assaig i l'error i evita corregir abans que sigui necessari.
P3. Responsabilitat parcial	Es fa càrrec regularment de tasques completes o subprocessos, recorda allò necessari, anticipa dificultats i respon del resultat.	La persona adulta transfereix responsabilitat real, supervisa a distància i conversa sobre decisions i conseqüències.
P4. Autonomia situada	Planifica i executa activitats completes en contextos coneguts, gestiona recursos, resol imprevistos freqüents i sap quan ha de demanar ajuda.	La persona adulta deixa de dirigir i passa a estar disponible com a recurs o persona experta.

Nivell	Participació del menor	Paper adult
P5. Corresponsabilitat i transmissió	Participa com a membre competent de la comunitat, es coordina amb altres persones, millora procediments i ajuda qui té menys experiència.	La relació esdevé progressivament recíproca: la persona adulta també aprèn, delega i accepta la iniciativa del jove.

3.3 Indicadors generals de progressió

No són criteris de qualificació. Són senyals que permeten observar si la participació esdevé més competent, autònoma i responsable.

- Comprèn cada vegada millor per a què es fa l'activitat i quin resultat es busca.
- Detecta per si mateix què pot fer i s'hi incorpora sense esperar sempre una ordre.
- Recorda materials, passos, acords i responsabilitats.
- Utilitza eines i recursos amb més precisió i seguretat.
- Anticipa conseqüències i prevé errors freqüents.
- Persisteix davant dificultats raonables i modifica l'estratègia quan alguna cosa no funciona.
- Distingeix entre problemes que pot resoldre i situacions en què necessita ajuda.
- Té cura del resultat, de l'espai i de les persones afectades per la seva acció.
- Transfereix allò après a situacions noves.
- Pot explicar criteris, decisions i procediments a una altra persona.

4. Doble trajectòria: desenvolupament del menor i transformació adulta

La unitat d'anàlisi d'aquest currículum no és un menor aïllat, sinó una activitat compartida. Quan una persona menys experta entra de debò en una pràctica, canvia la seva participació i canvia també la pràctica de qui ja la dominava. L'aprenentatge és, per tant, relacional i potencialment bidireccional.

Trajectòria del menor	Transformació possible en la persona adulta
Accedeix i observa	Fa visible una activitat que abans executava de manera tàcita o fora de la vista.
Col·labora	Descompon processos, explica criteris i aprèn a ajustar l'ajuda.
Assumeix responsabilitat	Tolera lentitud i variació, cedeix control i revisa quina supervisió continua sent necessària.
Actua amb autonomia situada	Passa de dirigir a estar disponible com a recurs i accepta solucions diferents de les pròpies.
Aporta i ensenya	Reconeix coneixement del menor, actualitza el propi repertori i participa en una relació progressivament recíproca.

El desenvolupament adult s'entén aquí en sentit pràctic i relacional, no com una escala normativa: més consciència del propi saber, capacitat d'explicar-lo, flexibilitat, delegació, coherència entre allò que es diu i allò que es fa, obertura a aprendre i ampliació de la xarxa comunitària.

5. Mapa d'àmbits del currículum quotidià

Els àmbits no són assignatures. Són una eina analítica per comprovar que determinades dimensions de la vida no desapareixen de la mirada. Una sola activitat pot mobilitzar simultàniament molts d'aquests àmbits.

Codi	Àmbit	Pregunta nuclear
D1	Cura d'un mateix, cos, salut i seguretat	Pot reconèixer necessitats, tenir cura de si mateix i actuar amb prudència sense ser substituït en tot?
D2	Convivència, afectes, intimitat i cura d'altres persones	Pot construir vincles, posar límits, cuidar i reparar conflictes en relacions reals?
D3	Sosteniment de la llar i corresponsabilitat	Comprèn i comparteix el treball material que fa habitable una convivència?

Codi	Àmbit	Pregunta nuclear
D4	Alimentació, compra, consum i economia quotidiana	Pot proveir, comparar, administrar recursos i comprendre decisions econòmiques reals?
D5	Món material, tècnica, manteniment i reparació	Comprèn prou els objectes per mantenir-los, reparar-los o transformar-los?
D6	Comunicació, llenguatge, lectura, escriptura i informació	Utilitza el llenguatge i la informació per actuar, comprendre, coordinar-se i participar?
D7	Pensament matemàtic, científic, incertesa i evidència	Quantifica, mesura, investiga i decideix atenent dades, risc i explicacions alternatives?
D8	Cultura, art, joc, esport, oci i cosmovisions	Participa en repertoris culturals i construeix gustos propis sense quedar reduït al consum?
D9	Territori, mobilitat, orientació i espai públic	Pot llegir el territori, desplaçar-se i resoldre incidències amb una autonomia proporcional?
D10	Comunitat, ciutadania, serveis, drets i institucions	Sap recórrer a la comunitat, comprendre normes i participar en decisions col·lectives?
D11	Tecnologia, vida digital, mitjans i intel·ligència artificial	Pot governar eines digitals en lloc de limitar-se a consumir-les?
D12	Natura, éssers vius, ambient i riscos ambientals	Participa en la cura dels éssers vius i comprèn processos i contingències de l'entorn?
D13	Temps, projectes, treball i organització de la pròpia activitat	Pot sostenir compromisos, organitzar projectes i comprendre com es treballa sense convertir tota la vida en productivitat?
D14	Patrimoni singular de la xarxa adulta	Té accés al coneixement acumulat en estudis, oficis, aficions, xarxes i memòria de les persones properes?
D15	Autoconeixement, regulació, criteri i projecte personal	Pot comprendre's, prendre decisions, sostenir un malestar raonable i orientar progressivament la seva pròpia trajectòria?

6. Criteris per llegir i utilitzar el document

- Els nivells P0-P5 descriuen la relació amb una activitat, no l'edat, el curs escolar ni el valor personal.
- L'absència d'una competència obliga a preguntar primer per les oportunitats de participació que han existit.
- La seguretat no es resol prohibint tota participació, sinó graduant eines, decisions, supervisió i conseqüències.
- Les adaptacions, els suports i les tecnologies d'assistència formen part legítima de la competència; autonomia no significa prescindir-ne.
- El document serveix per obrir vida compartida, no per produir deures domèstics, rúbriques familiars ni una nova competició entre llars.

7. Com es fa: condicions per a una vida quotidiana participable

El currículum quotidià no s'imparteix. Es desenvolupa quan el menor pot ser present en activitats reals, comprendre progressivament què hi passa, trobar formes legítimes d'incorporar-s'hi i assumir capacitat d'actuació, decisió i responsabilitat dins de límits compatibles amb la seva competència i amb la responsabilitat adulta.

La tasca principal no consisteix a produir oportunitats educatives de manera constant, sinó a organitzar una vida en què la participació pugui aparèixer amb prou freqüència, continuïtat i sentit. Aquestes condicions han de ser habitables per al menor i sostenibles per a les persones adultes.

Criteri rector

No preguntar-se com convertir cada moment en aprenentatge, sinó quines condicions permeten que el menor participi més en la vida compartida sense que aquesta participació resulti invasiva, esgotadora o artificial per a ningú.

7.1. Calma activa

La participació requereix un context prou segur i previsible per observar, experimentar, equivocar-se, preguntar, persistir i tornar-ho a intentar. La calma activa no significa silenci ni absència de dificultat: descriu un estat en què hi ha prou activació per actuar sense que l'amenaça, la pressió, el conflicte o la vigilància ocupin permanentment l'atenció.

- Presència adulta disponible i relativament previsible.
- Límits comprensibles, consistents i proporcionats al risc.
- Exigència ajustada a l'experiència i a l'estat de la persona.
- Possibilitat d'equivocar-se sense humiliació ni dramatització innecessària.
- Ajuda accessible sense intervenció constant.
- Temps suficient per actuar sense pressió evitable.
- Possibilitat de retirar-se temporalment d'una activitat.
- Espais raonablement ordenats, segurs i llegibles.
- Reparació dels conflictes quan apareixen.

La finalitat no és eliminar la dificultat, la frustració o el conflicte, sinó evitar que l'activitat resulti sistemàticament desbordant per al menor o per a la persona adulta.

7.2. Presència i accés a l'activitat adulta

Una part rellevant de l'aprenentatge quotidià comença abans de qualsevol explicació. Observar una persona cuinar, escriure, reparar, cuidar, comprar, estudiar, treballar, conversar, organitzar o resoldre un problema permet accedir a procediments, vocabularis, eines, decisions i criteris que romanen invisibles quan l'activitat adulta queda segregada.

- Permetre ser-hi present quan l'activitat i el context ho admeten.
- Fer visible què s'està fent i quin resultat es busca.
- Verbalitzar ocasionalment una decisió, un dubte o un criteri sense convertir el procés en una explicació contínua.
- Respondre preguntes que emergeixen de l'activitat.
- Mostrar eines, documents, fonts i procediments reals.
- Compartir també errors, rectificacions i problemes encara no resolts.
- Reconèixer que observar i acompanyar són formes legítimes de participació.

No tota presència s'ha de convertir en col·laboració i no tota col·laboració necessita instrucció explícita.

7.3. Preparar espais de participació

L'autonomia depèn parcialment de com estan organitzats els entorns. Un espai pot facilitar l'acció o produir dependència permanent encara que hi hagi capacitat suficient. Preparar la participació significa modificar selectivament l'entorn perquè una part creixent de l'activitat real resulti accessible.

- Situar determinats materials i estris en llocs accessibles.
- Disposar d'eines adequades a diferents nivells d'experiència.
- Fer visibles calendaris, llistes, horaris, pressupostos, instruccions i altra informació quotidiana rellevant.
- Reservar llocs on manipular, construir, reparar, embrutar o deixar processos inacabats.
- Introduir suports i adaptacions quan permeten participar amb més autonomia.
- Revisar prohibicions que responen principalment a la comoditat o a la rapidesa adulta.
- Mantenir fora d'accés allò que encara requereix responsabilitat adulta per seguretat, intimitat o conseqüències.

L'objectiu no és infantilitzar l'entorn, sinó ampliar progressivament l'accés a l'entorn real.

7.4. Graduar la participació i retirar ajuda

La incorporació pot començar molt abans de poder realitzar una activitat completa. Els nivells P0-P5 permeten graduar la relació amb la pràctica sense convertir l'edat en un requisit rígid.

- Oferir una part delimitada però real de l'activitat.

- Reduir temporalment la complexitat sense buidar la tasca de sentit.
- Proporcionar eines, suports o informació quan resulten necessaris.
- Compartir decisions abans de transferir-les per complet.
- Permetre conseqüències segures i reversibles.
- Retirar ajuda quan deixa de ser necessària.
- Retornar responsabilitat quan l'adult tendeix a assumir-la automàticament.

La progressió no exigeix autonomia total. Moltes activitats humanes madures continuen sent cooperatives, especialitzades i interdependents.

7.5. Error, risc i conseqüències

Participar implica resultats inicialment més lents, menys precisos i menys fiables que els d'una persona experimentada. El criteri educatiu consisteix a diferenciar l'error tolerable del dany rellevant.

- **Error segur i reversible:** es pot permetre i reparar.
- **Error amb conseqüències limitades:** es pot acompanyar i revisar després.
- **Risc significatiu:** requereix supervisió o intervenció preventiva.
- **Responsabilitat estructural, jurídica, econòmica, clínica o de cura:** roman en la persona adulta encara que el menor pugui participar en parts del procés.

Evitar sistemàticament qualsevol error pot impedir l'adquisició de criteri. Exposar innecessàriament al dany no constitueix aprenentatge.

7.6. No substituir sistemàticament l'acció del menor

L'eficiència adulta és necessària, però es pot convertir en un mecanisme d'exclusió si la rapidesa i la precisió justifiquen sempre fer pel menor allò en què ja podria començar a participar.

Criteri operatiu: quan hi ha capacitat inicial, condicions raonables i una oportunitat autèntica de participació, convé evitar que l'eficiència adulta l'elimini de manera sistemàtica.

La pressa, el cansament, el risc, la complexitat o les necessitats d'altres persones poden justificar que una activitat no es comparteixi. El currículum quotidià no exigeix convertir cada ocasió en entrenament d'autonomia.

7.7. Participació sense instrumentalització educativa

Fer visible l'aprenentatge no autoritza a colonitzar la vida amb objectius educatius. La relació, el joc, el descans i l'activitat gratuïta conserven valor propi.

- Participar sense estar sent avaluat.
- Observar sense haver d'intervenir.
- Acompanyar sense que hi hagi un objectiu educatiu explícit.
- Jugar sense finalitat productiva.
- Avorrir-se, descansar i disposar de temps propi.
- Mantenir interessos i relacions que no necessiten convertir-se en aprenentatge documentat.
- Poder relacionar-se amb els adults sense que aquests adoptin permanentment una funció pedagògica.

La qualitat d'una experiència no depèn del nombre d'aprenentatges que se'n puguin identificar.

7.8. Sostenibilitat adulta

Incorporar el menor pot alentir processos, augmentar interrupcions, requerir explicacions i produir errors addicionals. Un model que exigeix disponibilitat adulta il·limitada o esgotament continuat és incompatible amb aquest currículum.

- Preservar treball concentrat i moments en què l'activitat no es comparteix.
- Reservar descans, oci, relacions adultes i intimitat.
- Mantenir formació, professió, interessos i projectes propis.
- Distribuir cures i oportunitats entre diverses persones quan sigui possible.
- Alternar participació conjunta, activitat paral·lela, autonomia infantil i activitat exclusiva adulta.
- Acceptar que alguns dies la solució sostenible és fer la tasca ràpidament sense incorporar-la al currículum.

La continuïtat és més important que la intensitat permanent.

7.9. Temps, continuïtat i vida no programada

Moltes pràctiques quotidianes necessiten continuïtat perquè apareguin iniciativa, dificultat, correcció i tancament. La fragmentació extrema del temps pot reduir aquestes oportunitats encara que l'agenda contingui nombroses activitats considerades educatives.

- Preservar temps quotidians compartits.
- Disposar ocasionalment de períodes llargs no completament programats.
- Permetre acabar processos quan la situació ho admet.
- Poder tornar sobre una activitat i assumir-ne una part més gran en ocasions successives.
- Evitar que tota la convivència quedi organitzada al voltant de serveis, activitats dirigides o desplaçaments.

La disponibilitat temporal és una condició material de la participació i no únicament una qüestió d'actitud o voluntat.

7.10. Organització vital: equilibri entre salut econòmica i criança

Treball, habitatge, mobilitat, consum, formació i organització del temps afecten simultàniament els recursos econòmics, la disponibilitat adulta i les oportunitats de participació. El criteri no consisteix a maximitzar una sola dimensió, sinó a preservar un equilibri sostenible entre salut econòmica i criança.

- Sufficiència i estabilitat econòmica.
- Temps i disponibilitat per a cures i vida compartida.
- Descans i salut de les persones adultes.
- Continuïtat de formació, professió i interessos propis.
- Autonomia econòmica present i futura.
- Oportunitats de participació del menor.
- Accés a xarxes, serveis i suports.
- Sostenibilitat de l'organització durant períodes prolongats.

Una decisió favorable en una dimensió pot produir costos rellevants en altres. Convé valorar el balanç complet de recursos que cada opció aporta i consumeix.

7.10.1. Criteris per al treball i l'activitat professional

- Ingressos nets, estabilitat i protecció social.
- Durada efectiva i previsibilitat de la jornada.
- Flexibilitat real i possibilitat de permisos, reduccions o canvis temporals.
- Temps i cost de desplaçament.
- Càrrega física, cognitiva i emocional i energia disponible en acabar la jornada.
- Compatibilitat amb les necessitats d'altres persones cuidadores.
- Efectes de les mesures de conciliació sobre promoció, cotització i trajectòria futura.
- Possibilitat de mantenir formació i desenvolupament professional.
- Grau en què part de l'activitat professional es pot fer visible o comprensible al menor.

Un salari més alt no constitueix necessàriament una millora neta si exigeix costos addicionals d'habitatge, transport o cures, consumeix gran part del temps disponible o deteriora de manera sostinguda la convivència. Una reducció de jornada tampoc constitueix automàticament una millora si genera precarietat, dependència econòmica o una pèrdua professional difícilment reversible.

7.10.2. Criteris per a l'habitatge i el territori

- Proporció d'ingressos destinada a habitatge i estabilitat residencial.
- Proximitat a la feina, l'escola, els serveis i les persones significatives.
- Temps diari consumit en desplaçaments.
- Accés a peu o mitjançant transport públic a activitats ordinàries.
- Possibilitats d'autonomia progressiva del menor en l'entorn.
- Presència d'espai públic, natura, comerç proper i vida comunitària.
- Disponibilitat d'espais per cuinar, reparar, crear, treballar, jugar o deixar projectes en curs.
- Accés a xarxes de suport formals i informals.

L'habitatge s'ha de valorar també com a infraestructura de vida, temps i participació, no únicament per superfície, preu o prestigi residencial.

7.10.3. Criteris per al consum i l'externalització

Comprar béns i contractar serveis pot estalviar temps, protegir descans i resoldre activitats que no té sentit assumir directament. També pot augmentar necessitats econòmiques i retirar de la vida quotidiana processos que abans eren observables i participables.

- Cost econòmic total i recurrent.
- Temps que realment estalvia.
- Treball addicional necessari per finançar-lo.
- Manteniment, reposició i costos posteriors.
- Utilitat real, freqüència d'ús i possibilitat de compartir.
- Càrrega que suposaria realitzar l'activitat directament.
- Experiència, coneixement o capacitat que desapareix en externalitzar-la.
- Alternatives de reparar, reutilitzar, llogar, demanar prestat o prescindir-ne.

No es proposa autosuficiència domèstica ni rebuig del consum. Es proposa evitar una dinàmica en què calgui treballar cada vegada més per finançar serveis destinats, en part, a compensar la manca de temps produïda per aquest mateix treball.

7.10.4. Criteris per a la formació i el desenvolupament adult

La criança no hauria d'implicar la suspensió indefinida del desenvolupament de les persones adultes. Conviure amb adults que continuen aprenent també forma part del currículum quotidià.

- Valor personal i professional de la formació o projecte.
- Durada, cost econòmic i dedicació temporal.
- Flexibilitat i possibilitat de distribuir-la durant més temps.
- Suports disponibles per sostenir cures i descans.
- Impacte sobre ingressos i oportunitats futures.
- Efectes sobre el conjunt de la convivència.
- Possibilitat de fer visible al menor el propi procés d'aprenentatge, dubte, esforç i progrés.

7.10.5. Matriu breu per a decisions rellevants

Davant de decisions importants pot resultar útil comparar alternatives mitjançant diverses dimensions. No cal que una opció sigui òptima en totes; sí que convé detectar deterioraments greus o ocults.

Dimensió	Pregunta de contrast
Economia	Millora o compromet la suficiència, l'estabilitat i l'autonomia econòmica present i futura?
Temps	Quant temps allibera, consumeix o fragmenta?
Criança	Amplia o redueix presència, continuïtat i oportunitats reals de participació?
Desenvolupament adult	Quins efectes té sobre formació, professió, descans, relacions i interessos propis?
Xarxa	Apropa o allunya de persones, serveis i recursos de suport?
Sostenibilitat	Es podria mantenir raonablement durant diversos anys o és una solució temporal amb data de revisió?

7.11. Economia de la criança, suports i corresponsabilitat social

Criar genera despeses directes i costos d'oportunitat. Una major disponibilitat per cuidar pot reduir ingressos, temps de formació, promoció, cotitzacions, mobilitat professional o capacitat d'assumir determinats projectes. Aquestes conseqüències no s'han d'invisibilitzar ni convertir en una exigència moral dirigida a cada família.

- Identificar costos directes i recurrents associats a la criança.
- Valorar pèrdues d'ingressos derivades de permisos, reduccions o decisions laborals.
- Considerar efectes sobre carrera professional, formació i protecció social futura.

- Observar com es distribueixen aquests costos entre les persones adultes i prevenir concentracions no desitjades.
- Incorporar ajudes econòmiques, serveis públics, suports educatius i xarxa informal a l'anàlisi dels recursos disponibles.

El temps de criança constitueix un recurs socialment necessari encara que no adopti la forma de treball remunerat.

7.11.1. Utilitzar drets, ajudes i recursos existents

- Informar-se sobre prestacions, permisos, reduccions, beques, bonificacions i suports disponibles.
- Sol·licitar els recursos als quals es tingui dret sense interpretar-ne l'ús com un fracàs de l'autonomia familiar.
- Utilitzar serveis públics, comunitaris, educatius i de cures quan amplien la sostenibilitat de la convivència.
- Compartir informació útil amb altres famílies i xarxes.
- Reclamar l'accés efectiu a prestacions o serveis reconeguts quan hi ha barreres injustificades.

Els suports col·lectius no substitueixen necessàriament la família: poden ampliar-ne la capacitat real de cuidar, conviure i participar.

7.11.2. Reivindicacions col·lectives

Quan una dificultat afecta de manera sistemàtica moltes famílies no s'hauria de resoldre únicament mitjançant adaptacions privades. La participació quotidiana inclou també organitzar-se amb altres persones per transformar les condicions que limiten la criança.

- Prestacions econòmiques suficients i estables associades a la criança.
- Permisos amplis i adequadament protegits.
- Reduccions de jornada econòmicament viables i protecció de cotitzacions.
- Prevenició de penalitzacions desproporcionades en promoció, formació i carrera professional per assumir cures.
- Horaris laborals compatibles amb la vida familiar i comunitària.
- Habitatge accessible, serveis propers i espais públics que permetin autonomia infantil progressiva.
- Xarxes comunitàries de cures i suports educatius i socials que enforteixin, en lloc de substituir, l'entorn socioafectiu.
- Organització educativa que reconegui la participació de les famílies i la comunitat i no converteixi tot el temps infantil disponible en temps institucional.
- Reconeixement social, econòmic i professional del treball de criança i cures.

Una línia específica de reivindicació és estudiar el reconeixement proporcionat de l'experiència parental i de cures com a mèrit complementari en processos públics de selecció o provisió quan hi hagi una relació funcional clara amb el lloc. Aquest reconeixement resulta especialment pertinent per debatre en educació, orientació, infància, serveis socials, salut infantil i altres àmbits que treballen directament amb menors i famílies.

La seva finalitat no seria assumir que tenir fills converteix automàticament algú en millor professional ni substituir formació i experiència específica, sinó reconèixer que l'exercici sostingut de la criança pot desenvolupar coneixements situats i capacitats rellevants. Qualsevol mecanisme de valoració hauria de ser objectiu, limitat, proporcionat, obert a experiències equivalents de cures i compatible amb els principis que regulin l'accés i la provisió de l'ocupació pública.

El menor pot observar i, progressivament, participar en associacions, reunions, reclamacions, iniciatives comunitàries i altres formes d'acció col·lectiva. Aprèn així no només a adaptar-se a condicions existents, sinó també a identificar problemes comuns, deliberar, cooperar i participar en la seva transformació.

7.12. Criteris de tancament: una vida prou habitable

No hi ha una única manera d'organitzar una vida compatible amb aquest currículum. Recursos, territori, composició familiar, salut, moment vital, preferències i obligacions produeixen solucions diferents. L'objectiu no és maximitzar oportunitats educatives, sinó construir una organització prou habitable, sostenible i participable per a menors i adults.

- És econòmicament sostenible?
- Quin temps allibera i quin temps consumeix?
- Permet descans, formació i vida pròpia a les persones adultes?
- Distribueix raonablement les cures?
- Amplia oportunitats reals de presència i participació?
- Manté o amplia la xarxa de suport?

- Es pot sostenir durant el període per al qual es planteja?
- Hi ha drets, ajudes, serveis o suports que permetin millorar-la?
- Estem intentant resoldre individualment una dificultat que també requereix una resposta col·lectiva?

La pregunta final no és quant aprenentatge produeix una organització, sinó si permet sostenir una vida en què aprendre, cuidar, treballar, descansar, participar i desenvolupar-se puguin coexistir raonablement.

PART II

DESENVOLUPAMENT CURRICULAR DETALLAT

Competències, sabers, pràctiques i progressió de la participació en els àmbits de la vida quotidiana

Com llegir aquesta part

Cada àmbit es formula amb una estructura semblant a un currículum competencial, però els criteris no són estàndards de qualificació. Descriuen oportunitats, formes de participació i senyals de competència creixent. El progrés s'interpreta sempre en relació amb l'activitat, el context, el risc, l'experiència prèvia i la disponibilitat de suport.

Índex d'àmbits

- D1. Cura d'un mateix, cos, salut i seguretat
- D2. Convivència, afectes, intimitat, comunicació relacional i cura d'altres persones
- D3. Sosteniment de la llar, organització dels espais i corresponsabilitat
- D4. Alimentació, compra, consum i economia quotidiana
- D5. Món material: eines, tècnica, fabricació, manteniment i reparació
- D6. Comunicació, llenguatge, lectura, escriptura i informació
- D7. Pensament matemàtic, científic, incertesa i comprensió de fenòmens quotidians
- D8. Cultura, art, joc, esport, oci, gustos i cosmovisions
- D9. Territori, mobilitat, orientació i autonomia en l'espai públic
- D10. Comunitat, ciutadania, serveis, drets, institucions i vida pública
- D11. Tecnologia, vida digital, mitjans i intel·ligència artificial
- D12. Natura, éssers vius, ambient, riscos i cura de l'entorn
- D13. Temps, planificació, projectes, treball i organització de la pròpia activitat
- D14. Patrimoni singular de la xarxa adulta: estudis, professions, oficis, aficions, xarxes i memòria
- D15. Autoconeixement, regulació, criteri i projecte personal

Els àmbits se solapen. Cuinar pot mobilitzar economia, matemàtiques, química, cultura, comunicació, planificació, cura i tecnologia. La separació serveix per comprovar que determinats aprenentatges no desapareixen de la nostra mirada; no pretén trossejar la vida en assignatures. La versió actual organitza el desenvolupament en quinze àmbits analítics i incorpora de manera explícita autoconeixement, regulació, criteri i projecte personal, que en la versió anterior apareixien dispersos.

D1. Cura d'un mateix, cos, salut i seguretat

Participar progressivament en la cura del propi cos i benestar, interpretar senyals corporals, sostenir hàbits d'autocura i actuar amb criteri en situacions ordinàries de salut, intimitat i seguretat.

Competències específiques

Codi	Competència específica	Abast
CS1	Interpretar senyals corporals	Reconèixer gana, set, son, cansament, dolor, fred, calor, tensió, necessitat de moviment i altres senyals rellevants, i relacionar-los amb accions d'autocura.
CS2	Gestionar rutines d'autocura	Organitzar higiene, vestit, descans, objectes personals i preparació per a diferents situacions sense dependre permanentment de recordatoris externs.
CS3	Participar en decisions de salut	Explicar símptomes senzills, comprendre indicacions bàsiques, formular preguntes i col·laborar en el seguiment de cures o tractaments quan correspongui.
CS4	Protegir integritat i intimitat	Reconèixer riscos, límits corporals i situacions en què cal demanar ajuda; desenvolupar criteris de consentiment, privacitat i seguretat adequats al desenvolupament.

Sabers, pràctiques i criteris

Senyals corporals i autoregulació

- Diferenciar cansament, gana, set, avorriment, sobrecàrrega, dolor i necessitat de descans o moviment.
- Relacionar el propi estat amb son, alimentació, activitat, fred, calor i ritme del dia.
- Comunicar amb prou precisió el que se sent sense necessitar que una altra persona ho interpreti tot.

Higiene, vestit i cura personal

- Rentar-se, dutxar-se o banyar-se, cura bucodental, mans, ungles, cabell i higiene íntima.
- Escollir i preparar roba segons el clima, l'activitat, la durada de la sortida i la possibilitat de canvi.
- Tenir cura d'ulleres, ortodòncia, audiòfons o altres suports personals quan n'hi hagi i reconèixer quan requereixen ajuda adulta.

Descans, moviment i benestar

- Preparar condicions raonables per dormir i reconèixer la repercussió del descans en l'humor, l'atenció i el funcionament quotidià.
- Incorporar moviment, joc físic, desplaçament i activitat corporal a la vida ordinària.
- Reconèixer senyals d'esgotament o excés i ajustar l'activitat.

Salut quotidiana i sistema sanitari

- Prendre la temperatura, utilitzar mesures bàsiques i comprendre horaris i indicacions senzilles.
- Preparar informació per a una consulta i participar en la conversa sanitària d'acord amb l'edat i la situació.
- Comprendre que medicaments, dosis, al·lèrgies i tractaments exigeixen supervisió i exactitud; no improvisar-ne els usos.

Seguretat, primers auxilis i intimitat

- Prevenir caigudes, cremades, intoxicacions, cops, riscos aquàtics, trànsit i altres perills freqüents.
- Saber a qui avisar, com descriure una emergència i quina informació bàsica facilitar.
- Conèixer accions elementals de primers auxilis apropiades a la competència assolida i que no substitueixin l'assistència professional.
- Reconèixer el dret a la intimitat corporal, a expressar límits i a demanar ajuda davant de situacions incòmodes o insegures.

Canvis corporals, benestar emocional i petició d'ajuda

- Comprendre progressivament canvis corporals de creixement i pubertat, incloent-hi menstruació, ejaculació, higiene i variacions normals, i disposar de llenguatge per formular dubtes sense vergonya.
- Reconèixer activació, irritabilitat, por, tristesa, frustració o saturació com a estats que poden requerir pausa, moviment, descans, conversa, canvi de context o altres estratègies de regulació.
- Distingir el malestar quotidià de senyals persistents o intensos que convé comunicar a una persona adulta de confiança i, quan correspongui, a un professional sanitari.

Progressió orientativa de la participació

La progressió no s'assigna a una edat fixa. Descriu com canvia la relació amb aquesta activitat quan augmenten l'experiència, la confiança, l'autonomia i la responsabilitat.

Nivell	Participació característica	Indicadors de l'àmbit	Obertura i suport adult
P0	Observa rutines i participa en petits gestos de cura.	Reconeix objectes i seqüències freqüents; comença a associar sensacions amb accions.	Anomena senyals, anticipa rutines, ofereix eleccions segures i permet la participació sense convertir-la en una prova.
P1	Realitza accions senzilles amb acompanyament.	Es renta, es vesteix o prepara objectes amb ajuda; avisa quan alguna cosa li fa mal o l'incomoda.	Organitza l'entorn, recorda passos rellevants i manté una supervisió pròxima.
P2	Completa rutines conegudes i pren petites decisions.	Escull roba raonable, prepara material, descriu símptomes senzills i reconeix riscos freqüents.	Redueix recordatoris, explica criteris i deixa marge per corregir petits oblit.
P3	Assumeix responsabilitats estables d'autocura.	Anticipa necessitats, manté hàbits, prepara cites o activitats i sap quan consultar.	Supervisa a distància i manté control adult en qüestions sanitàries de risc.
P4	Gestiona de manera autònoma situacions conegudes.	Planifica la seva autocura, interpreta informació bàsica i actua amb prudència davant d'imprevistos comuns.	Passa a ser un recurs disponible i conserva límits clars en medicació, emergències i riscos rellevants.
P5	Integra autocura, responsabilitat i suport als altres.	Pot explicar criteris, preparar recursos comuns, acompanyar algú menys expert i revisar els seus propis hàbits.	La relació és recíproca: l'adult accepta observacions del jove i comparteix decisions cada vegada més complexes.

Situacions quotidianes autèntiques

- Preparar-se per sortir consultant el temps, escollint roba i reunint el material necessari.
- Organitzar una bossa per a una excursió, activitat esportiva, nit fora de casa o viatge curt.
- Detectar cansament o gana i proposar una resposta raonable abans que el malestar escali.
- Cuidar una ferida menor acompanyat per una persona adulta i observar els criteris de neteja i protecció.
- Preparar preguntes o informació per a una visita mèdica i explicar directament què se sent quan sigui possible.
- Revisar una farmaciola domèstica amb un adult: funció, caducitat, riscos i ordre, sense assumir usos farmacològics autònoms.
- Escollir protecció solar, aigua, abric o equipament segons una activitat concreta.
- Aprendre a comunicar una emergència: ubicació, què ha passat i quina ajuda es necessita.
- Parlar d'intimitat, consentiment i límits a partir de situacions reals de convivència i cures.
- Planificar descans i activitat en un dia especialment intens.

Connexions que poden emergir

Apareixen mesures, temperatura, lectura d'instruccions, vocabulari especialitzat, biologia del cos, presa de decisions, gestió del temps i comunicació amb professionals.

Desenvolupament de les persones adultes

Compartir l'autocura obliga a distingir entre protegir i substituir, a explicitar criteris que sovint es donen per descomptats i a revisar els propis hàbits de son, alimentació, activitat, ús de pantalles, prevenció i relació amb el cos. El menor també pot introduir preguntes o coneixements que facin reconsiderar pràctiques adultes.

Criteri de seguretat i proporcionalitat

L'autonomia quotidiana no implica autonomia clínica. Medicació, tractaments, símptomes greus, emergències i pràctiques potencialment perilloses requereixen supervisió d'acord amb l'edat, la competència i les indicacions professionals. La intimitat corporal s'ha de protegir en tot moment.

D2. Convivència, afectes, intimitat, comunicació relacional i cura d'altres persones

Aprendre a formar part de relacions sostingudes: expressar necessitats, interpretar situacions socials, cuidar, acceptar límits, resoldre desacords, reparar danys i contribuir al benestar de persones amb diferents graus d'autonomia.

Competències específiques

Codi	Competència específica	Abast
CV1	Comprendre situacions relacionals	Atendre paraules, to, gestos, context i antecedents sense donar per fet que se sap què pensa o sent una altra persona.
CV2	Comunicar necessitats, afecte i límits	Demandar, agrair, rebutjar, explicar, escoltar, expressar desacord i negociar de manera progressivament clara i respectuosa.
CV3	Gestionar conflicte i reparació	Distingir conflicte d'agressió, buscar acords, reconèixer la pròpia contribució al problema i participar en accions de reparació o restitució.
CV4	Cuidar i deixar-se cuidar	Detectar necessitats alienes, oferir ajuda ajustada i assumir tasques de cura segures sense envair ni convertir-se en responsable principal d'altres persones.
CV5	Participar en una convivència plural	Relacionar-se amb diferències d'edat, caràcter, capacitat, cultura i opinió, i sostenir vincles més enllà del grup d'iguals.
CV6	Construir vincles d'amistat, afectius i íntims	Participar en relacions basades en reciprocitat, consentiment, respecte a la privacitat i llibertat per mantenir altres vincles; reconèixer pressió, control, aïllament, coerció o violència i demanar ajuda.

Sabers, pràctiques i criteris

Lectura de la situació social

- Observar context, torns, disponibilitat i estat general abans d'intervenir.
- Diferenciar intenció, impacte i responsabilitat: una acció pot causar dany encara que no pretengues fer-ho.
- Acceptar que les necessitats alienes no sempre es poden deduir i que preguntar pot ser més adequat que suposar.

Conversa i vincle

- Iniciar i tancar converses; formular preguntes reals i sostenir temes compartits.
- Expressar afecte, gratitud, reconeixement i desacord de maneres adequades al vincle i al context.
- Participar en converses intergeneracionals i amb persones desconegudes en situacions ordinàries.

Límits, intimitat i consentiment

- Reconèixer la legitimitat de dir no, retirar-se, demanar espai o sol·licitar ajuda.
- Distingir secrets lúdics de situacions que no s'han d'ocultar quan afecten la seguretat o el benestar.
- Respectar objectes, espais, converses i dades personals d'altres persones.

Conflicte, negociació i reparació

- Descriure fets sense reduir-los immediatament a judicis sobre la persona.
- Proposar alternatives, pactar torns o condicions, complir acords i revisar-los quan no funcionen.
- Disculpar-se amb contingut, reparar danys i acceptar que la reparació no sempre restableix immediatament el vincle.

Cura quotidiana

- Acompanyar una persona malalta o cansada, acostar-li aigua, preparar un espai, avisar o assumir una tasca que n'alleugereixi la càrrega.

- Col·laborar amb germans o altres menors en tasques acotades i segures, sense delegació impròpia de la responsabilitat adulta.
- Relacionar-se amb persones grans o amb discapacitat des de l'ajuda concreta i el respecte a la seva autonomia.

Vida familiar i esdeveniments

- Rebre visites, acomiadar-se, participar en celebracions i rituals familiars.
- Afrontar canvis, malaltia, dol o frustració amb acompanyament i llenguatge compartit.
- Conèixer històries familiars i comprendre que les relacions tenen trajectòria i memòria.

Amistat, pertinença, intimitat i relacions afectives

- Construir amistats sense exigir exclusivitat; afrontar canvis de grup, rebuig, gelosia, reconciliació i pèrdua de vincles amb suport quan sigui necessari.
- Distingir afecte, atracció, intimitat, obligació i pressió; comprendre que el consentiment ha de ser lliure, específic, reversible i compatible amb el respecte a la privacitat.
- Reconèixer conductes de control -aïllament, vigilància, xantatge, difusió de continguts íntims, amenaces o pressió sexual- i recórrer a persones i serveis d'ajuda adequats.
- Accedir progressivament a informació fiable sobre sexualitat, anticoncepció, infeccions de transmissió sexual i salut reproductiva d'acord amb el desenvolupament i sense substituir l'acompanyament sanitari quan correspongui.

Progressió orientativa de la participació

La progressió no s'assigna a una edat fixa. Descriu com canvia la relació amb aquesta activitat quan augmenten l'experiència, la confiança, l'autonomia i la responsabilitat.

Nivell	Participació característica	Indicadors de l'àmbit	Obertura i suport adult
P0	Es manté en situacions socials i observa formes de tracte.	Reconeix persones properes, rutines relacionals i expressions bàsiques d'acceptació o rebuig.	Modela respecte i no exclou el menor de les converses per defecte.
P1	Participa en intercanvis breus i tasques de cura simples.	Saluda, demana, ofereix, avisa, espera petits tornos i expressa límits bàsics.	Dona llenguatge quan falta, sosté el conflicte sense resoldre-ho tot i valida límits legítims.
P2	Sosté converses i acords senzills.	Pot explicar què ha passat, proposar arranjaments i col·laborar en cures concretes.	Pregunta abans de dictar solucions i permet una reparació real.
P3	Assumeix responsabilitats relacionals estables.	Manté acords, anticipa necessitats de convivència, repara amb menys mediació i cuida dins de límits clars.	Comparteix poder en decisions domèstiques i evita convertir la maduresa en disponibilitat il·limitada per cuidar.
P4	Gestiona relacions conegudes amb autonomia situada.	Negocia, posa límits, demana ajuda i distingeix conflictes que pot gestionar dels que requereixen suport.	Intervé com a recurs i garant de seguretat, no com a àrbitre permanent.
P5	Contribueix activament a la qualitat relacional del grup.	Ajuda a incloure altres persones, sosté diferències i pot ensenyar estratègies de comunicació i reparació.	Accepta reciprocitat, reconeix errors propis i permet que el jove qüestionï pràctiques adultes.

Situacions quotidianes autèntiques

- Rebre una visita, oferir-li alguna cosa i participar en la conversa sense quedar automàticament apartat.
- Detectar que algú està cansat i assumir espontàniament una tasca que faciliti la convivència.
- Resoldre un desacord per un objecte, espai o torn mitjançant proposta, negociació i acord.
- Reparar una acció que ha causat dany: recollir, reposar, demanar disculpes, informar o canviar una conducta.
- Acompanyar un germà o una persona gran en una tasca segura mentre un adult manté la responsabilitat.
- Preparar alguna cosa per a una persona malalta o que travessa un moment difícil.
- Participar en l'organització d'una celebració familiar.
- Parlar amb una persona adulta sobre un conflicte real, distingint fets, interpretacions, emocions i opcions.
- Escoltar una història familiar i preguntar per decisions i canvis generacionals.

- Practicar com demanar ajuda a una persona desconeguda en un comerç, transport o espai públic.

Connexions que poden emergir

Llenguatge pragmàtic, ètica, normes, història familiar, educació emocional, ciutadania i coneixement de xarxes de suport.

Desenvolupament de les persones adultes

La convivència amb menors és un context de desenvolupament adult: obliga a regular la pròpia resposta, explicar normes relacionals, reconèixer errors, reparar, revisar jerarquies i aprendre a compartir poder sense abandonar la responsabilitat.

Criteri de seguretat i proporcionalitat

La cura infantil o juvenil mai no s'ha de convertir en substitució estructural de responsabilitats adultes. Les tasques de cura han de ser proporcionades i compatibles amb el dret del menor a ser cuidat, descansar, jugar i mantenir els seus propis vincles.

D3. Sosteniment de la llar, organització dels espais i corresponsabilitat

Comprendre que una convivència se sosté mitjançant treball material, planificació i manteniment continu; aprendre a detectar què cal, fer-ho amb criteris de qualitat i compartir responsabilitats sense reduir-les a ajudar qui suposadament és titular de la tasca.

Competències específiques

Codi	Competència específica	Abast
HG1	Detectar treball necessari	Reconèixer tasques visibles i invisibles, periòdiques i emergents, i deixar de dependre que una altra persona converteixi cada necessitat en una ordre.
HG2	Mantenir espais i objectes	Netejar, ordenar, emmagatzemar, cuidar roba i equipament i realitzar manteniment bàsic amb procediments segurs i eficaços.
HG3	Organitzar responsabilitats	Planificar rutines, distribuir càrrega, coordinar temps i revisar acords quan el repartiment és desigual o no funciona.
HG4	Gestionar recursos domèstics	Utilitzar aigua, energia, productes, electrodomèstics i consumibles amb criteris de seguretat, cost, durabilitat i impacte.

Sabers, pràctiques i criteris

Ordre funcional i emmagatzematge

- Distingir ordenar perquè sembli net d'organitzar per localitzar, utilitzar i retornar objectes.
- Crear llocs estables per a materials, eines, roba i objectes d'ús freqüent.
- Revisar acumulació i decidir què conservar, reparar, donar, reciclar o llençar.

Neteja i cura de superfícies

- Escombrar, aspirar, fregar, treure la pols, netejar banys, cuina, vidres i vessaments segons materials i productes.
- Diferenciar brutícia visible, higiene necessària i desinfecció excepcional; evitar barrejar productes incompatibles.
- Preparar, utilitzar i guardar estris de neteja de manera segura.

Roba i tèxtils

- Classificar, interpretar etiquetes, escollir programa o mètode, dosificar producte i estendre o assecar.
- Doblegar, guardar, detectar taques o trencaments i fer petits arranjaments quan el repertori familiar ho permeti.
- Preparar roba de llit, tovalloles i canvis segons les necessitats.

Cuina i zones comunes com a infraestructura

- Parar i desparar taula, gestionar la vaixela i deixar preparada la zona per al següent ús.
- Mantenir rebost i frigorífic organitzats, detectar mancances i productes que convé consumir aviat.
- Comprendre que cuinar inclou preparació prèvia i tancament posterior.

Residus i consum domèstic

- Separar residus segons el sistema local, reutilitzar materials i gestionar objectes especials amb l'adult.
- Observar rutines que generen malbaratament d'aigua, energia o productes.

Planificació domèstica

- Distingir tasques diàries, setmanals, estacionals i excepcionals.
- Preparar un habitatge per a visites, viatges, obres o períodes d'absència.
- Utilitzar llistes, calendaris o repartiments quan milloren la coordinació sense burocratitzar la vida domèstica.

Infraestructura domèstica i contingències

- Saber on es troben claus de pas, quadres, tancaments, detectors i altres elements rellevants de l'habitatge, distingint què es pot manipular i què exigeix responsabilitat adulta o professional.
- Participar en la resposta a petits incidents -fuita d'aigua, tall elèctric, objecte trencat, pèrdua de claus, avaria d'un aparell- aprenent primer a protegir, avisar i limitar danys.

- Conèixer la lògica bàsica dels subministraments i el manteniment: aigua, electricitat, climatització, ventilació, residus i revisions periòdiques, sense assumir intervencions perilloses.

Progressió orientativa de la participació

La progressió no s'assigna a una edat fixa. Descriu com canvia la relació amb aquesta activitat quan augmenten l'experiència, la confiança, l'autonomia i la responsabilitat.

Nivell	Participació característica	Indicadors de l'àmbit	Obertura i suport adult
P0	Observa i participa en petites accions dins de rutines domèstiques.	Reconeix on van els objectes, porta o guarda elements i anticipa alguns tancaments.	Manté accés a tasques reals i materials segurs.
P1	Executa accions breus amb acompanyament.	Recull, neteja petites zones, para taula, classifica o transporta objectes.	Dona consignes funcionals, permet prou temps i evita refer-ho immediatament.
P2	Completa tasques domèstiques recognoscibles.	Segueix una seqüència, utilitza productes i aparells senzills i deixa el resultat utilitzable.	Explica estàndards, riscos i motius; redueix la fragmentació de la tasca.
P3	Manté responsabilitats periòdiques.	Recorda què toca, detecta mancances, prepara materials i respon del tancament de la tasca.	Transfereix àrees completes i tolera estils diferents que compleixen la funció.
P4	Organitza i resol necessitats de la llar en contextos coneguts.	Prioritza, combina tasques, gestiona consumibles i resol imprevistos comuns.	Passa a ser una persona amb qui coordinar-se, no qui dirigeix cada pas.
P5	Participa en la gestió compartida de la convivència.	Proposa repartiments, millora sistemes, ensenya procediments i reconeix càrregues invisibles.	Negocia responsabilitats en un pla creixentment recíproc i revisa també la seva pròpia contribució.

Situacions quotidianes autèntiques

- Buidar el rentaplats o recollir un àpat complet sense instruccions per a cada objecte.
- Classificar una bugada, llegir etiquetes i decidir què es pot rentar junt.
- Detectar que falta un producte domèstic i afegir-lo a la llista de compra.
- Preparar una habitació per a una visita.
- Resoldre un vessament o una taca escollint materials i procediment.
- Organitzar un armari o calaix pensant en freqüència d'ús i accés.
- Participar en una neteja profunda estacional i decidir què reparar, donar o llençar.
- Revisar consums d'aigua o electricitat i proposar canvis raonables.
- Distribuir tasques per a una tarda amb diverses necessitats.
- Deixar una zona de treball millor preparada per a la persona següent.

Connexions que poden emergir

Lectura d'etiquetes, química domèstica, classificació, mesures, planificació, sostenibilitat, economia de recursos i negociació del treball comú.

Desenvolupament de les persones adultes

La participació infantil obliga a reconèixer el treball domèstic que sovint queda naturalitzat, a explicitar estàndards i a revisar qui planifica i qui simplement executa. Cedir una tasca completa exigeix tolerar diferències de ritme i estil.

Criteri de seguretat i proporcionalitat

Productes químics, calor, electricitat, objectes tallants, càrregues pesants i aparells requereixen accés graduat. No s'han d'assignar responsabilitats que comprometin la seguretat o suposin una càrrega desproporcionada.

D4. Alimentació, compra, consum i economia quotidiana

Participar en la provisió material de la vida: planificar aliments i compres, cuinar, conservar, comparar, administrar diners i desenvolupar criteri davant de publicitat, diseg, cost, malbaratament i límits reals dels recursos.

Competències específiques

Codi	Competència específica	Abast
AE1	Planificar i preparar aliments	Passar de col·laborar en accions simples a organitzar àpats complets, combinant seguretat, temps, quantitats, preferències i aprofitament.
AE2	Comprar amb criteri	Identificar necessitats, elaborar llistes, localitzar productes, comparar formats i avaluar preu, qualitat, durada, procedència i utilitat.
AE3	Gestionar diners i pressupost	Comprendre quantitats, canvi, saldo, estalvi, despeses recurrents i cost d'oportunitat, i prendre decisions dins de pressupostos reals.
AE4	Construir criteri de consum	Distingir necessitat, diseg, publicitat, estatus, impuls i preferència; valorar reparació, préstec, segona mà, durabilitat i residus.
AE5	Comprendre l'economia de la llar	Reconèixer que habitatge, subministraments, transport, alimentació, cures i oci consumeixen recursos i exigeixen prioritització, sense traslladar al menor preocupacions que no li corresponen.
AE6	Comprendre contractes, banca i drets de consum	Interpretar progressivament comptes, mitjans de pagament, subscripcions, interessos, garanties, devolucions, contractes i obligacions econòmiques senzilles, i reconèixer quan una decisió requereix assessorament adult o professional.

Sabers, pràctiques i criteris

Planificació alimentària

- Pensar per a quantes persones es cuina, què hi ha disponible, de quant temps es disposa i quines restriccions cal considerar.
- Combinar aliments i preparacions suficients sense convertir cada àpat en una lliçó de nutrició.
- Aprofitar sobres i decidir què convé consumir primer.

Cuina i conservació

- Rentar, pelar, tallar, barrejar, batre, amassar, bullir, fornejar o saltar segons competència i seguretat.
- Utilitzar mesures, proporcions, temps i temperatures; ajustar una recepta quan canvia el nombre de persones.
- Comprendre higiene alimentària, conservació, congelació, caducitat i deteriorament observable.

Compra i inventari

- Elaborar llistes a partir de necessitats reals i revisar existències.
- Llegir preu per unitat, pes, volum, etiquetes, origen i dates quan siguin rellevants.
- Diferenciar promoció real de disseny comercial i comparar alternatives sense assumir que el més barat és sempre el millor.

Diners i mitjans de pagament

- Comptar efectiu, comprovar canvi, comprendre targeta, saldo, transferència i pagament mòbil quan s'utilitzin.
- Registrar petites despeses, planificar una compra, estalviar per a un objectiu i revisar si la decisió va complir la seva funció.

- Comprendre subscripcions, quotes, comissions, interessos i deute de manera progressiva, especialment en l'adolescència.

Consum, publicitat i sostenibilitat

- Reconèixer tècniques de persuasió, urgència artificial, recomanacions comercials i pressió de grup.
- Considerar ús esperat, manteniment, garantia, reparabilitat, segona mà, préstec i cost total.
- Relacionar decisions de consum amb residus i energia sense convertir-ho en culpabilització individual.

Economia domèstica bàsica

- Distingir ingressos, despeses fixes, variables, imprevistos i estalvi; comprendre que el pressupost obliga a escollir.
- Participar en decisions reals ajustades a l'edat: menú, oci, material, viatge, regal o reparació.
- Conèixer gradualment rebuts, factures, contractes, impostos i assegurances com a peces de la vida econòmica adulta.

Banca, contractes i drets de consum

- Distingir targeta de dèbit i de crèdit, saldo disponible, transferència, domiciliació, interessos, comissions i deute, introduint aquests conceptes quan apareixen en decisions reals.
- Llegir condicions essencials d'una compra, subscripció o servei: preu total, durada, renovació, cancel·lació, garantia, devolució i responsabilitat.
- Reconèixer frauds i ofertes financeres de risc, especialment urgència artificial, crèdit fàcil, inversió garantida i peticions de credencials.
- Conèixer progressivament l'existència d'impostos, assegurances, lloguers, nòmines i cotitzacions com a components de la vida econòmica, sense traslladar al menor responsabilitats financeres adultes.

Progressió orientativa de la participació

La progressió no s'assigna a una edat fixa. Descriu com canvia la relació amb aquesta activitat quan augmenten l'experiència, la confiança, l'autonomia i la responsabilitat.

Nivell	Participació característica	Indicadors de l'àmbit	Obertura i suport adult
P0	Participa en la preparació i reconeix seqüències de compra i menjar.	Manipula ingredients segurs, identifica productes habituals i observa intercanvis de diners.	Fa visible el procés complet i permet tocar, escollir i contribuir.
P1	Realitza accions simples i pren eleccions acotades.	Mesura amb ajuda, prepara ingredients, localitza productes i gestiona petites quantitats.	Ofereix eines adequades i verbalitza preu, quantitat, temps i seguretat.
P2	Completa preparacions i compres senzilles.	Segueix una recepta, compara opcions bàsiques, utilitza diners amb suport i conserva aliments correctament.	Transfereix parts completes i permet que petites decisions tinguin conseqüències reals.
P3	Assumeix un àpat, una compra o un pressupost parcial.	Planifica recursos, ajusta quantitats, controla despesa i corregeix imprevistos freqüents.	Acompanya des de la disponibilitat i comparteix informació econòmica necessària sense descarregar ansietat financera.
P4	Gestiona situacions econòmiques i alimentàries conegudes.	Organitza compres, cuina de principi a fi, compara costos totals i gestiona saldo o estalvi amb criteri.	Actua com a assessor i conserva límits legals o financers quan correspongui.
P5	Participa en decisions materials compartides.	Pot coordinar una compra o un àpat, explicar criteris, detectar manipulació comercial i ensenyar algú menys expert.	Accepta que el jove qüestioni hàbits de consum i pren decisions conjuntament quan l'afecten.

Situacions quotidianes autèntiques

- Preparar un àpat real per a diverses persones i ajustar quantitats.
- Fer una compra amb un pressupost establert.
- Comparar formats utilitzant preu unitari, durada prevista i malbaratament probable.
- Cuinar a partir del que queda a la nevera.

- Comprovar canvi, tiquet o càrrec digital i detectar un error.
- Planificar un regal amb un límit de diners.
- Decidir si un objecte es repara, se substitueix, es compra de segona mà, es demana prestat o es deixa d'utilitzar.
- Revisar una subscripció o despesa recurrent.
- Comparar dos menús possibles considerant preu, temps i aprofitament.
- Acompanyar un adult en la lectura d'una factura domèstica.

Connexions que poden emergir

Proporcions, fraccions, percentatges, unitats, química dels aliments, biologia, lectura funcional, sostenibilitat, economia, publicitat i dret del consum.

Desenvolupament de les persones adultes

Compartir compres i decisions econòmiques obliga a explicitar prioritats que normalment romanen tàcites. L'adult pot revisar automatismes de consum i reconèixer coneixements que el menor porta d'altres espais. La transparència ha de ser gradual: comprendre l'economia domèstica no significa fer el menor responsable de sostenir-la.

Criteri de seguretat i proporcionalitat

Foc, ganivets, electrodomèstics, al·lèrgies, conservació i seguretat alimentària requereixen progressió supervisada. En economia, no s'han d'atribuir al menor contractes, deutes o riscos que no pot comprendre ni assumir legalment.

D5. Món material: eines, tècnica, fabricació, manteniment i reparació

Desenvolupar una relació activa i intel·ligible amb el món material: comprendre com estan fets i com funcionen els objectes, utilitzar eines amb criteri, diagnosticar problemes, mantenir, reparar, fabricar i documentar solucions. No es persegueix convertir el menor en especialista, sinó impedir que els objectes quotidians apareguin com a caixes negres que únicament es poden utilitzar, llençar o lliurar a un professional.

Competències específiques

Codi	Competència específica	Abast
MT1	Comprendre objectes i sistemes materials	Identificar peces, unions, materials, mecanismes, entrades i sortides; formular explicacions funcionals senzilles.
MT2	Utilitzar eines i materials amb seguretat	Seleccionar eines adequades, preparar l'espai, protegir-se i executar operacions ajustades a la pròpia experiència.
MT3	Mantenir, diagnosticar i reparar	Detectar desgast o fallada, aïllar causes probables, provar solucions reversibles i reconèixer quan cal aturar-se o recórrer a una persona experta.
MT4	Dissenyar, fabricar i adaptar	Passar d'una necessitat a un croquis, una mesura, una seqüència de treball i un objecte o adaptació funcional.
MT5	Documentar i aprendre tècnica	Consultar manuals, esquemes, referències i tutorials; registrar desmuntatges, mesures i decisions; demanar ajuda especialitzada amb informació pertinent.

Sabers, pràctiques i criteris

Materials i propietats

- Reconèixer materials habituals -fusta, metall, vidre, ceràmica, tèxtils, plàstics, paper, adhesius- i relacionar-los amb usos, límits, deteriorament i possibilitats de reparació.
- Observar duresa, flexibilitat, fragilitat, impermeabilitat, conductivitat, desgast, oxidació, humitat, dilatació o deformació quan siguin rellevants per a una tasca.
- Distingir entre reparació, manteniment preventiu, adaptació, reutilització i substitució.

Eines, unions i operacions

- Conèixer el nom, la funció i la manera bàsica d'ús d'eines presents a l'entorn: tornavisos, claus, alicates, martell, cúter, tisores, trepant o altres segons el context.
- Reconèixer cargols, femelles, claus, frontisses, brides, reblons, grapes, adhesius, costures i altres sistemes d'unió.
- Aprendre operacions progressives: subjectar, mesurar, marcar, tallar, perforar, polir, estrènyer, afuixar, lubricar, cosir, enganxar, muntar i desmuntar.

Mesura, geometria i ajust

- Mesurar longituds, diàmetres, angles, nivells i jocs quan una tasca ho exigeix.
- Utilitzar referències i toleràncies pràctiques: que una peça entri, tanqui, giri, quedi alineada o suporti una càrrega.
- Comprendre que mesurar abans de comprar, tallar o perforar evita errors costosos.

Mecanismes, manteniment i diagnòstic

- Observar palanques, rodes, eixos, engranatges, molles, politges, tancaments, rodaments, vàlvules o circuits simples presents en objectes quotidians.
- Reconèixer senyals de funcionament anòmal: soroll, joc, fregament, escalfament, pèrdua, vibració, olor, interrupció o desgast.
- Seguir una lògica de diagnòstic: descriure el símptoma, identificar què ha canviat, formular hipòtesis, comprovar primer les causes simples i documentar el que s'ha provat.

Electricitat, electrònica i dispositius

- Comprendre de manera elemental alimentació, bateria, connexió, interruptor, fusible, continuïtat, càrrega i consum en sistemes de baixa tensió adequats per a la participació infantil.
- Diferenciar intervencions accessibles -canviar piles, connectors, consumibles o mòduls previstos pel fabricant- de treballs elèctrics que requereixen formació específica.
- Aprendre que desconnectar, identificar fonts d'energia i verificar riscos precedeix qualsevol manipulació.

Tèxtils i reparació quotidiana

- Cosir un botó, fer una puntada senzilla, reparar una petita descosida o comprendre com es construeix una peça de roba.
- Reconèixer cremalleres, velcros, cordons, elàstics i costures com a solucions tècniques.
- Valorar la reparació i el manteniment de roba, calçat, motxilles i altres objectes tèxtils.

Cultura tècnica i documentació

- Llegir instruccions, espedejats, pictogrames, etiquetes, referències de peça i especificacions senzilles.
- Fotografiar o etiquetar abans de desmuntar quan calgui reconstruir la seqüència.
- Aprendre de persones adultes que tenen ofici, experiència manual o aficions tècniques, atenent especialment decisions que solen executar sense verbalitzar-les.

Infraestructures, energia i límits d'intervenció

- Reconèixer circuits domèstics elementals -aigua, desguàs, electricitat, climatització, connexió de dades- i aprendre a aïllar un problema sense manipular instal·lacions per a les quals no es disposa de competència.
- Diferenciar una operació d'usuari o manteniment d'una intervenció que exigeix tècnic qualificat, una específica, bloqueig d'energia o compliment normatiu.
- Aprendre que una reparació competent inclou decidir quan no reparar, quan desconnectar, quan substituir temporalment l'ús i a qui demanar ajuda.

Progressió orientativa de la participació

La progressió no s'assigna a una edat fixa. Descriu com canvia la relació amb aquesta activitat quan augmenten l'experiència, la confiança, l'autonomia i la responsabilitat.

Nivell	Participació característica	Indicadors de l'àmbit	Obertura i suport adult
P0	Presència i familiarització	Observa reparacions i muntatges; reconeix algunes eines, materials i riscos.	L'adult no oculta sistemàticament el treball tècnic: permet mirar des d'una posició segura i anomena el que fa.
P1	Participació acompanyada	Acosta eines, subjecta peces, classifica cargols, mesura o realitza una operació simple amb guia directa.	L'adult prepara l'entorn, modela el gest i cedeix una part real i segura de la tasca.
P2	Col·laboració funcional	Realitza diverses operacions conegudes, segueix una seqüència i detecta errors senzills.	L'adult supervisa resultats i risc sense substituir cada moviment.
P3	Responsabilitat parcial	Assumeix una petita reparació, muntatge o manteniment, escull eines habituals i consulta quan troba límits.	L'adult acorda el resultat esperat i roman disponible com a suport.
P4	Autonomia situada	Planifica i executa projectes tècnics proporcionats, documenta i diagnostica problemes habituals.	L'adult intervé en els punts de risc, cost o complexitat, no en tota l'activitat.
P5	Corresponsabilitat i transmissió	Participa competentment en projectes compartits, ensenya operacions a altres persones i contribueix a decisions de reparació, compra o disseny.	La relació pot ser de col·laboració entre persones amb habilitats complementàries.

Situacions quotidianes autèntiques

- Estrènyer una peça que s'ha afliixat i comprovar si el problema desapareix.
- Mesurar un buit abans de comprar una caixa, prestatgeria o electrodomèstic.
- Muntar un moble seguint instruccions i detectar una peça col·locada al revés.
- Reparar una bicicleta, una joguina, una motxilla o un objecte domèstic quan la intervenció sigui segura.
- Investigar per què una porta frega, una roda gira malament o un mecanisme fa soroll.
- Dissenyar i construir una caixa, suport, prestatge, reparació o adaptació amb una funció real.
- Buscar la referència correcta d'un recanvi i comprovar compatibilitat abans de comprar-lo.
- Fotografiar un desmuntatge per poder reconstruir després la seqüència.
- Comparar diverses solucions possibles atenent cost, durada, dificultat i reparabilitat.
- Acompanyar una persona adulta experta i demanar-li que faci visibles els indicis que utilitza per diagnosticar.

Connexions que poden emergir

Geometria, mesura, física, propietats dels materials, lectura tècnica, dibuix, sostenibilitat, economia domèstica, història de la tecnologia i cultura del manteniment.

Desenvolupament de les persones adultes

La transmissió tècnica obliga a fer explícit un coneixement sovint tàcit: per què s'escull una eina, quin soroll resulta sospitos, quant cal estrènyer, quan aturar-se o quina comprovació fer primer. En ensenyar, l'adult pot ordenar el seu propi procediment, descobrir llacunes i recuperar habilitats que havia delegat. El menor també pot aportar solucions, documentació o tecnologies que l'adult desconeix.

Criteri de seguretat i proporcionalitat

Xarxa elèctrica, gas, maquinària, alçades, pressió, calor intensa, productes perillosos i altres intervencions de risc requereixen límits clars i, quan correspongui, personal qualificat. La progressió s'ha de basar en competència observable i condicions concretes, no a convertir l'exposició al perill en una prova d'autonomia.

D6. Comunicació, llenguatge, lectura, escriptura i informació

Desenvolupar el llenguatge com a eina de participació real: conversar, escoltar, narrar, explicar, preguntar, llegir per actuar, escriure per a algú, buscar informació, contrastar-la i utilitzar els repertoris lingüístics i culturals disponibles a la xarxa de convivència. La comunicació quotidiana s'aprèn en intercanvis que tenen interlocutors, propòsits i conseqüències reals.

Competències específiques

Codi	Competència específica	Abast
LI1	Conversar, preguntar, narrar i explicar	Adequar el discurs a l'interlocutor i la situació, escoltar, demanar aclariments, reconstruir experiències i explicar procediments o idees.
LI2	Llegir per comprendre i actuar	Interpretar instruccions, missatges, horaris, etiquetes, contractes senzills, textos culturals i altres fonts vinculades a una necessitat real.
LI3	Escriure, registrar i comunicar per a altres	Produir notes, llistes, missatges, correus, sol·licituds, registres i textos amb destinatari, funció i revisió suficient.
LI4	Buscar, seleccionar i avaluar informació	Formular preguntes, escollir fonts, distingir evidència, interpretació, publicitat i opinió; verificar quan la decisió ho requereix.
LI5	Participar en repertoris lingüístics i culturals diversos	Aprendre expressions, registres, relats, llengües i formes de comunicació presents a la família, la comunitat i altres contextos.

Sabers, pràctiques i criteris

Conversa quotidiana

- Iniciar, sostenir i tancar converses; respectar torns sense convertir-los en una mecànica rígida; detectar quan algú no ha entès.
- Demanar informació concreta, sol·licitar ajuda, donar indicacions i adaptar el nivell de detall.
- Conversar amb persones de diferents edats, graus de confiança i posicions socials.

Narració, explicació i argumentació

- Relatar què va passar mantenint una seqüència comprensible.
- Explicar com es fa alguna cosa mostrant passos, condicions i errors freqüents.
- Expressar raons, escoltar objeccions, distingir desacord d'agressió i revisar la pròpia posició.

Lectura funcional

- Llegir receptes, manuals, cartells, horaris, mapes, etiquetes, factures, menús, avisos, formularis i normes quan comprendre'ls permet actuar.
- Localitzar la informació rellevant sense necessitat de llegir-ho tot amb la mateixa profunditat.
- Relacionar llenguatge verbal, nombres, icones, imatges i disposició gràfica.

Lectura cultural i literària

- Compartir contes, novel·les, premsa, assaig, còmic, poesia o altres textos per interès i plaer, no únicament per respondre preguntes.
- Conversar sobre interpretacions, personatges, idees i formes expressives.
- Conèixer lectures significatives per a les persones adultes i permetre que el menor n'incorpori d'altres que la generació anterior no coneix.

Esctura i memòria externa

- Utilitzar llistes, calendaris, notes, esquemes, etiquetes, registres, diaris de projecte i fotografies anotades per descarregar memòria i coordinar accions.
- Escriure missatges, correus, sol·licituds o reclamacions que realment hagin de ser llegits.
- Revisar un text en funció del seu efecte: què ha d'entendre o poder fer la persona destinatària.

Cerca i avaluació d'informació

- Utilitzar persones expertes, llibres, biblioteques, documentació oficial, cercadors, mitjans i eines d'IA com a fonts amb propietats diferents.
- Distingir font primària i secundària, fet i opinió, explicació i publicitat, consens i afirmació aïllada.
- Verificar informació important mitjançant fonts independents, mesures, documents originals o coneixement expert quan sigui possible.

Mediació, comunicació formal i incertesa informativa

- Fer trucades, cites, consultes, entrevistes i converses formals adaptant salutació, context, petició, dades necessàries i tancament.
- Mediar entre persones o repertoris lingüístics quan es té prou competència, sense apropiat-se de decisions que corresponen a qui rep la informació.
- Expressar graus de certesa: diferenciar el que se sap, el que es recorda, el que se suposa, el que s'ha sentit dir i el que necessita verificar-se.
- Reconèixer omissions, enquadraments, selecció interessada de dades i llenguatge persuasiu, i reconstruir quina evidència permetria sostenir una afirmació.

Progressió orientativa de la participació

La progressió no s'assigna a una edat fixa. Descriu com canvia la relació amb aquesta activitat quan augmenten l'experiència, la confiança, l'autonomia i la responsabilitat.

Nivell	Participació característica	Indicadors de l'àmbit	Obertura i suport adult
P0	Presència i familiarització	Escolta converses, relats i lectures; observa que els adults llegeixen i escriuen per resoldre assumptes reals.	L'adult inclou el menor en intercanvis comprensibles i explica què està llegint o escrivint i per a què.
P1	Participació acompanyada	Respon, pregunta, dicta, busca una dada concreta o interpreta amb ajuda una informació necessària.	L'adult sosté la conversa, comparteix el text i evita anticipar totes les respostes.
P2	Col·laboració funcional	Fa trucades o missatges senzills amb suport, llegeix instruccions breus i registra informació útil.	L'adult prepara quan cal, però deixa que el menor ocupi el rol comunicatiu real.
P3	Responsabilitat parcial	Gestiona comunicacions ordinàries, busca i compara fonts senzilles i explica procediments coneguts.	L'adult revisa únicament quan hi ha conseqüències rellevants o dificultats noves.
P4	Autonomia situada	Escull mitjans i fonts, redacta comunicacions formals habituals, verifica informació i adapta el registre.	L'adult actua com a interlocutor crític i font entre altres, no com a filtre permanent.
P5	Corresponsabilitat i transmissió	Documenta coneixements, media entre persones, ensenya procediments i contribueix a la memòria cultural de la xarxa.	Adults i menors intercanvien repertoris, fonts i coneixements lingüístics de manera recíproca.

Situacions quotidianes autèntiques

- Trucar per demanar informació o concertar una cita senzilla.
- Escriure una llista de compra que una altra persona pugui utilitzar sense explicacions addicionals.
- Llegir unes instruccions mentre es realitza realment la tasca.
- Redactar i enviar un correu, sol·licitud o reclamació vinculada a una necessitat concreta.
- Investigar una compra, una ruta, una reparació o una qüestió familiar comparant fonts.
- Entrevistar una persona gran, professional o aficionada sobre un coneixement que posseeix.
- Explicar a una altra persona com es fa alguna cosa que es domina.
- Comparar dues notícies i separar dades, interpretacions, opinions i elements no comprovats.
- Escollir un llibre, pel·lícula, pòdcast o publicació a partir d'interessos propis i recomanacions argumentades.
- Mantenir un registre de decisions i aprenentatges durant un projecte compartit.

Connexions que poden emergir

Llengües, literatura, alfabetització mediàtica, documentació, història oral, ciutadania, pensament crític, competències digitals i construcció de memòria familiar i comunitària.

Desenvolupament de les persones adultes

L'adult aprèn a escoltar preguntes sense convertir cada conversa en una lliçó i a explicitar recursos lingüístics que utilitza de manera automàtica. Compartir lectures, documents i relats obliga també a revisar fonts, ordenar la memòria i reconèixer que el menor pot posseir repertoris culturals, digitals o lingüístics que enriqueixen la generació adulta.

Criteri de seguretat i proporcionalitat

La participació comunicativa no ha d'implicar exposar dades personals, suplantar responsabilitats legals de l'adult ni situar el menor en converses per a les quals no disposa de protecció suficient. En entorns digitals s'han de graduar especialment privacitat, identitat i contacte amb desconeguts.

D7. Pensament matemàtic, científic, incertesa i comprensió de fenòmens quotidians

Desenvolupar el raonament quantitatiu i científic dins de problemes que importen: estimar, mesurar, representar, comparar, formular hipòtesis, buscar evidències i revisar explicacions. La matemàtica i la ciència quotidianes no substitueixen el coneixement formal; proporcionen situacions en què aquest coneixement adquireix funció, contrast i necessitat.

Competències específiques

Codi	Competència específica	Abast
MC1	Quantificar, estimar i calcular	Utilitzar nombres, operacions, proporcions i ordres de magnitud per prendre decisions i comprovar plausibilitat.
MC2	Mesurar, representar i treballar amb dades	Seleccionar unitats, instruments i representacions; registrar dades i llegir taules, gràfics i escales.
MC3	Investigar causes i valorar evidències	Formular hipòtesis, identificar variables rellevants, comparar explicacions i modificar conclusions davant de nova evidència.
MC4	Resoldre problemes pràctics	Traduir situacions obertes a quantitats, restriccions, passos i comprovacions sense esperar que totes les dades vinguin donades.
MC5	Comprendre sistemes naturals i tècnics	Relacionar matèria, energia, organismes, ambient i mecanismes amb fenòmens observables de l'entorn.
MC6	Raonar sobre incertesa, probabilitat i risc	Interpretar freqüències, probabilitats i marges d'incertesa de manera suficient per comparar riscos i evitar conclusions deterministes a partir de casos aïllats.

Sabers, pràctiques i criteris

Nombre, càlcul i proporcionalitat

- Estimar quantitats abans de calcular amb precisió i comprovar si un resultat té sentit.
- Utilitzar suma, resta, multiplicació, divisió, fraccions, percentatges i proporcions en compres, receptes, temps, escales o repartiments.
- Treballar amb ordres de magnitud i aproximacions quan una precisió excessiva no aporta res.

Mesura i geometria

- Escollir unitats i instruments per a longitud, superfície, volum, massa, temps i temperatura.
- Comprendre forma, orientació, escala, pendent, angle, simetria, encaix i distribució espacial en tasques reals.
- Reconèixer que tota mesura conté certa incertesa i que la precisió necessària depèn de la decisió.

Dades, variabilitat i probabilitat

- Registrar observacions repetides i representar-les mitjançant taules o gràfics senzills.
- Interpretar mitjanes, proporcions, percentatges, freqüències i variabilitat en notícies, consums, esports, salut o altres contextos.
- Distingir una anècdota d'un patró i considerar atzar, biaix i mida de mostra quan sigui pertinent.

Indagació quotidiana

- Descriure primer el fenomen abans d'explicar-lo.
- Preguntar què ha canviat, quines causes alternatives hi ha i quina observació permetria diferenciar-les.
- Dissenyar comprovacions simples, recollir dades, comparar resultats i conservar la possibilitat d'estar equivocat.

Matèria, energia i transformacions

- Observar mesclures, dissolucions, canvis d'estat, transferència de calor, combustió, pressió, electricitat, fricció i altres transformacions presents a la cuina, la llar i la tècnica.
- Relacionar consum energètic amb potència, durada, aïllament, hàbits i cost quan correspongui.

- Conèixer límits de seguretat en experiències amb calor, electricitat o substàncies.

Vida, ambient i salut

- Observar creixement, alimentació, reproducció, adaptació, descomposició i relacions ecològiques en organismes propers.
- Relacionar hàbits i ambient amb benestar sense reduir fenòmens complexos a explicacions simplistes.
- Utilitzar l'observació prolongada com a font de coneixement sobre plantes, animals, clima i cicles.

Atzar, incertesa, risc i decisió

- Distingir possible, probable i segur; comprendre que un resultat individual no demostra per si sol una regla general.
- Interpretar percentatges de risc, freqüències i probabilitats senzilles quan apareixen en salut, meteorologia, jocs, assegurances, transport o informació pública.
- Comparar riscos atenent tant probabilitat com gravetat i exposició, evitant que una xifra aïllada substitueixi el judici contextual.
- Reconèixer regressió a la mitjana, coincidència i biaixos de selecció de manera intuïtiva quan ajuden a no atribuir causalitat on només hi ha variació.

Progressió orientativa de la participació

La progressió no s'assigna a una edat fixa. Descriu com canvia la relació amb aquesta activitat quan augmenten l'experiència, la confiança, l'autonomia i la responsabilitat.

Nivell	Participació característica	Indicadors de l'àmbit	Obertura i suport adult
P0	Presència i exploració	Compara mides, quantitats, temps i canvis; pregunta per causes i observa mesures adultes.	L'adult posa paraules i nombres a relacions que ja apareixen en l'activitat sense convertir cada ocasió en un exercici.
P1	Participació acompanyada	Compta, mesura, estima i proposa explicacions senzilles amb instruments i preguntes guiades.	L'adult comparteix el problema i ajuda a identificar quina dada seria útil obtenir.
P2	Col·laboració funcional	Realitza càlculs i mesures necessaris, registra dades i comprova hipòtesis simples.	L'adult accepta estratègies pròpies i demana justificar quan la decisió ho exigeix.
P3	Responsabilitat parcial	Planteja com obtenir dades, compara alternatives i resol problemes quotidians amb diverses variables.	L'adult ajuda a detectar supòsits o fonts d'error, no proporciona el procediment complet.
P4	Autonomia situada	Modelitza situacions, utilitza dades per decidir, busca evidència contradictòria i connecta coneixement formal amb problemes nous.	L'adult pot actuar com a col·lega d'investigació i aportar coneixement especialitzat.
P5	Corresponsabilitat i transmissió	Dissenya comprovacions, interpreta informació per al grup i explica raonaments i límits de les conclusions.	Adults i menors poden investigar junts fenòmens la resposta dels quals ningú coneix per endavant.

Situacions quotidianes autèntiques

- Ajustar una recepta a un nombre diferent de comensals.
- Mesurar una habitació abans de reorganitzar-la o comprar un moble.
- Registrar temperatura, humitat, consum o una altra variable durant diversos dies i representar les dades.
- Investigar per què una planta perd fulles comparant reg, llum, substrat, temperatura i evolució.
- Estimar el cost energètic aproximat d'utilitzar un aparell durant un temps determinat.
- Interpretar críticament un gràfic aparegut a la premsa o a les xarxes.
- Estimar mentalment el total d'una compra i contrastar-lo després.
- Diagnosticar una fallada domèstica formulant diverses hipòtesis abans d'intervenir.
- Observar un cicle lunar, meteorològic o biològic de manera prolongada.

- Davant d'una afirmació discutida, preguntar quina evidència podria mostrar que la nostra explicació és incorrecta.

Connexions que poden emergir

Matemàtiques, estadística, física, química, biologia, tecnologia, economia domèstica, alfabetització de dades, salut i pensament crític.

Desenvolupament de les persones adultes

Investigar amb un menor fa visible la diferència entre saber fer alguna cosa i poder explicar per què passa. L'adult practica la incertesa, la formulació d'hipòtesis i el canvi d'opinió davant d'evidència nova. També pot transmetre intuïcions professionals o tècniques i, alhora, descobrir que algunes de les seves pròpies explicacions eren aproximacions mai examinades.

Criteri de seguretat i proporcionalitat

Les experiències han de mantenir una escala segura. Substàncies desconegudes, foc, electricitat de xarxa, pressió, microorganismes, medicaments o qualsevol procediment amb risc significatiu no es converteixen en material experimental pel fet de tenir interès educatiu.

D8. Cultura, art, joc, esport, oci, gustos i cosmovisions

Participar en pràctiques culturals i d'oci no com a simple consum programat, sinó com a accés a llenguatges, tradicions, creació, joc, pràctica física, conversa estètica i construcció de gustos propis. Aquest àmbit inclou tant la transmissió intergeneracional de repertoris com la incorporació de formes culturals que els menors aporten als adults.

Competències específiques

Codi	Competència específica	Abast
CU1	Participar en pràctiques culturals	Accedir a música, lectura, cinema, arts, patrimoni, festes, jocs i altres pràctiques amb continuïtat i context.
CU2	Crear i expressar-se	Utilitzar llenguatges artístics, corporals, narratius o lúdics per produir alguna cosa pròpia i compartir-la quan es desitja.
CU3	Construir criteri estètic i cultural	Descriure preferències, comparar obres i pràctiques, contextualitzar-les i modificar gustos a partir de noves experiències.
CU4	Jugar i practicar activitat física amb altres	Comprendre regles, cooperació, competició, entrenament, cura corporal i pertinença a comunitats de pràctica.
CU5	Gestionar oci, avorriment i atenció	Escollir activitats, sostenir interessos, alternar descans i pràctica i disposar de temps no programat en què puguin aparèixer iniciatives pròpies.
CU6	Comprendre tradicions, creences i cosmovisions	Conèixer pràctiques religioses, filosòfiques, polítiques i culturals presents a la xarxa i a la societat, distingint comprendre, participar, creure i discrepar.

Sabers, pràctiques i criteris

Patrimoni i memòria cultural

- Conèixer cançons, relats, receptes, celebracions, jocs, objectes, fotografies, llocs i pràctiques significatives per a diferents generacions.
- Preguntar pel context i l'experiència associats a aquestes pràctiques, no només conservar-les com a dades.
- Acceptar que transmetre patrimoni inclou la possibilitat que la generació següent el transformi o no l'adopti.

Música, imatge i arts

- Escoltar i mirar amb atenció, reconèixer estils o decisions expressives i conèixer processos de creació.
- Dibuixar, fotografiar, construir, tocar, cantar, ballar, editar, escriure o representar amb eines autèntiques i projectes escollits.
- Compartir obres amb destinataris reals quan sigui pertinent: família, amistats, comunitat, exposició o publicació.

Lectura, cinema i conversa cultural

- Escollir obres per curiositat, recomanació o afinitat i dedicar-los prou temps.
- Conversar sobre interpretacions sense exigir una única lectura correcta.
- Relacionar obres amb època, autoria, gènere, experiències personals i altres referents.

Joc i esport

- Aprendre regles, estratègies, negociació, cooperació, competició i arbitratge informal.
- Practicar habilitats físiques o lúdiques amb prou continuïtat per experimentar millora.
- Organitzar partides, trobades o sortides i cuidar materials i espais compartits.

Oci autònom

- Disposar de períodes no dirigits en què el menor hagi de decidir què fer.
- Aprendre a iniciar, sostenir, abandonar o recuperar aficions sense convertir tota activitat en rendiment.
- Reconèixer efectes de pantalles, notificacions i consum continu sobre la capacitat d'escollir i mantenir l'atenció.

Tradicions, creences, pertinences i cosmovisions

- Conèixer celebracions, ritus, relats, conviccions i pràctiques significatives per a diferents persones de la xarxa sense assumir que s'han d'heretar automàticament.
- Distingir identitat, pertinença i adhesió: es pot comprendre una tradició, participar-hi o mantenir un vincle familiar sense compartir totes les seves creences.
- Conversar sobre diferències religioses, filosòfiques, polítiques o morals evitant reduir les persones a una etiqueta i aprenent a sostenir el desacord sense expulsio relacional.

Progressió orientativa de la participació

La progressió no s'assigna a una edat fixa. Descriu com canvia la relació amb aquesta activitat quan augmenten l'experiència, la confiança, l'autonomia i la responsabilitat.

Nivell	Participació característica	Indicadors de l'àmbit	Obertura i suport adult
P0	Presència i familiarització	Assisteix a pràctiques culturals, escolta, mira, juga i observa gustos i aficions d'altres persones.	L'adult comparteix allò que gaudeix sense exigir aprenentatge ni adhesió immediata.
P1	Participació acompanyada	S'incorpora a jocs, lectures, visites, pràctiques creatives o físiques amb ajuda per a regles, eines o context.	L'adult sosté l'accés i deixa marge per explorar de manera pròpia.
P2	Col·laboració funcional	Escull entre opcions, cuida materials, participa amb continuïtat i expressa preferències amb raons senzilles.	L'adult ofereix diversitat i conversa sense convertir el gust en avaluació.
P3	Responsabilitat parcial	Organitza part d'una activitat cultural o lúdica, manté una afició i comparteix recomanacions o produccions.	L'adult facilita recursos, temps i contactes i accepta interessos que no comparteix.
P4	Autonomia situada	Busca repertoris, comunitats i formació; planifica pràctiques i construeix un criteri propi.	L'adult acompanya logística i seguretat quan cal i pot aprendre de l'itinerari del menor.
P5	Corresponsabilitat i transmissió	Ensenya jocs, tècniques o repertoris; organitza experiències per a altres persones i contribueix a renovar la cultura compartida.	La transmissió esdevé bidireccional entre generacions i grups.

Situacions quotidianes autèntiques

- Una persona adulta ensenya un joc de la seva infància i el menor n'ensenya després un de contemporani.
- Escoltar junts un àlbum complet i conversar sobre el que cadascú percep.
- Visitar un museu, exposició o espai patrimonial sense convertir la visita en una fitxa escolar.
- Crear una obra, representació, fotografia, text o peça musical per a un públic real.
- Organitzar una sortida cultural o esportiva atenent horaris, transport, cost i preferències del grup.
- Investigar l'origen d'una tradició familiar o local a partir de testimonis i fonts.
- Escollir col·lectivament una pel·lícula, llibre o activitat defensant preferències i acceptant la decisió final.
- Mantenir durant diverses setmanes una pràctica artística, esportiva o lúdica i observar la pròpia evolució.
- Disposar de temps d'oci no programat i decidir com utilitzar-lo sense una oferta adulta immediata.
- Participar en un club, associació, grup artístic, esportiu o comunitat d'aficionats quan hi hagi interès real.

Connexions que poden emergir

Història, literatura, música, arts visuals, educació física, antropologia, sociologia dels gustos, memòria familiar, economia de l'oci, atenció i vida comunitària.

Desenvolupament de les persones adultes

Compartir cultura obliga l'adult a distingir entre oferir un llegat i exigir que sigui heretat. També l'exposa a repertoris juvenils, tecnologies, llenguatges i sensibilitats noves. La conversa intergeneracional pot ampliar el gust de totes dues parts i retornar als adults pràctiques creatives o lúdiques abandonades per falta de temps o legitimitat.

Criteri de seguretat i proporcionalitat

L'oci no s'ha de transformar en una agenda de rendiment. La sobreprogramació pot eliminar precisament la iniciativa que aquest àmbit pretén desenvolupar. En activitat física s'ajusten esforç, tècnica, equipament i supervisió a les condicions reals de cada pràctica i persona.

D9. Territori, mobilitat, orientació i autonomia en l'espai públic

Aprendre a habitar el territori: orientar-se, desplaçar-se, planificar recorreguts, utilitzar transports, gestionar imprevistos i llegir l'espai públic com una xarxa de llocs, serveis, persones, riscos i possibilitats. L'autonomia espacial es construeix mitjançant participació gradual, no mitjançant una edat abstracta ni la retirada sobtada de supervisió.

Competències específiques

Codi	Competència específica	Abast
MO1	Orientar-se i construir mapes mentals	Reconèixer referències, direccions, distàncies, escales i relacions entre llocs coneguts i nous.
MO2	Planificar desplaçaments	Escollir rutes i modes de transport atenent temps, cost, accessibilitat, seguretat, equipatge i alternatives.
MO3	Utilitzar transport i serveis de mobilitat	Interpretar línies, parades, horaris, títols de transport, senyalització i normes de convivència.
MO4	Gestionar risc i imprevistos	Anticipar contingències, demanar ajuda, reorientar-se i prendre decisions proporcionades davant de retards, pèrdua, canvi de ruta o avaries.
MO5	Llegir i comprendre el territori	Relacionar paisatge, usos del sòl, infraestructures, barris, comerços, serveis, història i desigualtats amb l'experiència quotidiana del lloc.

Sabers, pràctiques i criteris

Orientació i representació espacial

- Reconèixer punts de referència i construir rutes sense dependre sempre d'una aplicació.
- Llegir mapes, plànols, croquis i escales senzilles; relacionar-los amb l'espai recorregut.
- Comprendre esquerra/dreta, punts cardinals, direcció, distància, pendent, cruïlles i continuïtat d'una ruta segons la situació.

Mobilitat de vianants i ciclista

- Travessar, anticipar trajectòries, llegir senyalització i negociar espais compartits.
- Reconèixer punts de baixa visibilitat, velocitat, obres, trànsit i altres condicions que alteren el risc.
- Tenir cura de bicicleta, casc, llums i altres elements quan formen part de la mobilitat habitual.

Transport públic

- Interpretar línies, correspondències, freqüència, horaris i canvis de servei.
- Validar o adquirir títols quan correspongui i localitzar parades i andanes.
- Gestionar un error de recorregut, una parada perduda o una modificació sense convertir-lo automàticament en emergència.

Logística de desplaçaments i viatges

- Preparar equipatge, documentació, aigua, roba i materials segons durada, activitat i destinació.
- Calcular temps incloent marges i connexions.
- Conèixer alternatives i punts de contacte quan un trajecte depèn de diverses etapes.

Territori viscut

- Ubicar comerços, centres sanitaris, biblioteques, equipaments, parcs, tallers, estacions i altres recursos propers.
- Observar com canvien carrers, barris, conreus, indústries, transports i usos de l'espai amb el temps.
- Relacionar decisions urbanes i territorials amb accessibilitat, convivència, mobilitat, ambient i oportunitats.

Seguretat viària, accessibilitat i autonomia gradual

- Interpretar cruïlles, carrils, visibilitat, velocitats, senyalització i comportament de diferents vehicles des de la perspectiva de vianant, ciclista o usuari de transport.

- Planificar rutes considerant accessibilitat física, sensorial o cognitiva, disponibilitat de descansos, acompanyament i alternatives quan alguna persona ho necessita.
- Practicar progressivament trajectes coneguts amb graus creixents d'autonomia, incloent què fer si falla el telèfon, es perd una connexió o canvia el pla previst.

Progressió orientativa de la participació

La progressió no s'assigna a una edat fixa. Descriu com canvia la relació amb aquesta activitat quan augmenten l'experiència, la confiança, l'autonomia i la responsabilitat.

Nivell	Participació característica	Indicadors de l'àmbit	Obertura i suport adult
P0	Presència i familiarització	Acompanya recorreguts, reconeix llocs i observa decisions de ruta i seguretat.	L'adult verbalitza referències i decisions sense convertir el desplaçament en un interrogatori continu.
P1	Participació acompanyada	Indica una part de la ruta, localitza una parada, valida un títol o pregunta una direcció amb suport.	L'adult cedeix petites decisions i roman disponible per corregir riscos.
P2	Col·laboració funcional	Guia recorreguts coneguts, consulta horaris i prepara elements necessaris per a un desplaçament.	L'adult deixa que el menor gestioni errors menors i ajuda a analitzar-los.
P3	Responsabilitat parcial	Planifica i realitza trams o trajectes proporcionats, incloent alternatives senzilles.	L'adult acorda condicions de seguretat, comunicació i límits segons territori i experiència.
P4	Autonomia situada	Gestiona desplaçaments habituals i alguns de nous, reacciona davant d'incidències i demana ajuda eficaçment.	La supervisió es pot retirar quan el context i la competència ho permeten, no per simple calendari.
P5	Corresponsabilitat i transmissió	Organitza rutes per a altres persones, compara opcions de mobilitat i ajuda qui té menys experiència.	Adults i menors poden repartir-se la planificació i aprendre conjuntament territoris nous.

Situacions quotidianes autèntiques

- Deixar que el menor guïi un recorregut conegut en lloc de seguir l'adult.
- Planificar una ruta nova amb mapa, horari i una alternativa raonable.
- Interpretar una correspondència de transport públic i decidir quant marge cal.
- Realitzar progressivament un trajecte autònom quan les condicions reals ho permetin.
- Resoldre una parada perduda o un canvi de línia sense que l'adult prengui immediatament el control.
- Preparar equipatge i documentació per a una sortida o viatge.
- Comparar caminar, bicicleta, transport públic i cotxe per a un mateix desplaçament.
- Localitzar serveis útils del barri o municipi i saber per a què serveix cadascun.
- Demanar indicacions a una persona adequada quan la informació disponible no és suficient.
- Recórrer un lloc amb una persona gran i reconstruir com ha canviat el territori.

Connexions que poden emergir

Geografia, geometria, escala, mesura del temps, urbanisme, educació viària, sostenibilitat, història local, economia del transport i autonomia personal.

Desenvolupament de les persones adultes

Cedir orientació i desplaçament obliga a revisar percepcions pròpies de risc i a distingir perill objectiu, incomoditat i incertesa. L'adult aprèn a anticipar sense controlar cada pas, a dissenyar transicions i a reconèixer capacitats que poden romandre invisibles mentre sempre condueix, guia o decideix la ruta.

Criteri de seguretat i proporcionalitat

La seguretat territorial depèn del trànsit, distància, hora, accessibilitat, entorn social, capacitats concretes i possibilitat de demanar ajuda. Aquest currículum no prescriu edats universals per desplaçar-se sense companyia; proposa ampliar autonomia mitjançant experiències graduals i condicions explícites.

D10. Comunitat, ciutadania, serveis, drets, institucions i vida pública

Aprendre a formar part d'una comunitat més enllà de la llar i l'escola: comprendre serveis i institucions, fer gestions ordinàries, exercir drets, assumir responsabilitats, participar en decisions i contribuir a béns comuns. La ciutadania s'aprèn també acompanyant els adults quan viuen com a ciutadans i no únicament estudiant institucions de manera abstracta.

Competències específiques

Codi	Competència específica	Abast
CI1	Comprendre institucions, serveis i xarxes comunitàries	Identificar què fan administracions, serveis públics, comerços, associacions, entitats i xarxes informals i quan recórrer a cadascuna.
CI2	Realitzar procediments quotidians	Demandar informació, sol·licitar una cita, completar una gestió senzilla, conservar documents i seguir un tràmit amb suport proporcional.
CI3	Comprendre drets, normes i responsabilitats	Llegir regles i condicions, reconèixer drets bàsics, formular una reclamació i distingir autoritat legítima, costum i abús.
CI4	Participar en decisions col·lectives	Deliberar, proposar, escoltar interessos diferents, acordar procediments i acceptar decisions preses de manera legítima.
CI5	Cuidar béns comuns i contribuir a la comunitat	Detectar necessitats compartides, col·laborar en activitats comunitàries i comprendre que alguns problemes requereixen acció col·lectiva.
CI6	Gestionar documentació, drets i obligacions de transició a la vida adulta	Comprendre progressivament identificació, empadronament, salut, educació, ocupació, habitatge i altres relacions documentals o jurídiques que apareixen en guanyar autonomia.

Sabers, pràctiques i criteris

Mapa de serveis i institucions

- Conèixer funcions bàsiques d'ajuntament, centre de salut, biblioteca, transport, correus, policia, emergències, entitats culturals, associacions i altres nodes rellevants del territori.
- Distingir organisme públic, empresa, associació, cooperativa, xarxa veïnal i relació informal.
- Saber localitzar el punt competent per a una necessitat en lloc d'esperar que una única institució ho resolgui tot.

Gestions, documents i procediments

- Demandar cita, informació o torn; interpretar instruccions; reunir documents; conservar justificants i fer seguiment.
- Comprendre dades habituals en formularis, rebuts, factures, autoritzacions i comunicacions oficials senzilles.
- Aprendre que un procediment pot requerir diverses etapes i que documentar el que s'ha fet evita començar de zero.

Drets, normes i reclamacions

- Llegir una norma o condició concreta abans d'acceptar interpretacions de tercers.
- Distingir una queixa informal d'una sol·licitud o reclamació documentada.
- Conèixer vies proporcionades d'ajuda i recurs sense presentar tot conflicte com a litigi.

Deliberació i decisió

- Distingir preferències, raons, interessos i restriccions.
- Acordar com es decideix: consens, repartiment, torn, votació, delegació o criteri tècnic segons l'assumpte.
- Revisar una decisió quan apareixen conseqüències o informació noves.

Contribució comunitària

- Cuidar equipaments i espais compartits, participar en associacions o iniciatives i col·laborar en tasques que beneficïen altres persones.
- Reconèixer treballs visibles i invisibles que sostenen la comunitat.
- Relacionar problemes locals amb actors, competències i possibilitats reals d'intervenció.

Documentació personal, habitatge, ocupació i drets quotidians

- Reconèixer documents personals i justificants importants, comprendre per què es conserven i protegir dades especialment sensibles.
- Llegir amb suport condicions bàsiques de matrícula, ocupació, lloguer, préstec de béns, serveis o assegurances quan apareixen a la vida real.
- Conèixer drets i responsabilitats laborals elementals -contracte, horari, salari, prevenció, tracte digne i vies de consulta- abans o durant les primeres experiències de treball.
- Comprendre que habitatge, salut, educació, cures, transport i protecció social combinen drets, requisits, institucions i desigualtats d'accés.

Progressió orientativa de la participació

La progressió no s'assigna a una edat fixa. Descriu com canvia la relació amb aquesta activitat quan augmenten l'experiència, la confiança, l'autonomia i la responsabilitat.

Nivell	Participació característica	Indicadors de l'àmbit	Obertura i suport adult
P0	Presència i familiarització	Acompanya gestions, reunions, compres i usos de serveis; reconeix persones i llocs de la comunitat.	L'adult permet presenciar la vida pública ordinària quan és apropiat i explica què s'està resolent.
P1	Participació acompanyada	Lliura un document, pregunta una informació, utilitza la biblioteca o expressa una preferència en una decisió real.	L'adult cedeix interaccions senzilles i protegeix davant de responsabilitats impròpies.
P2	Col·laboració funcional	Prepara dades, conserva justificants, participa en reunions familiars o comunitàries i comprèn procediments habituals.	L'adult comparteix criteris i conseqüències en lloc de presentar normes com a ordres sense context.
P3	Responsabilitat parcial	Fa gestions simples, redacta comunicacions i assumeix tasques dins d'activitats col·lectives.	L'adult revisa els punts amb conseqüències jurídiques, econòmiques o de seguretat.
P4	Autonomia situada	Localitza organismes competents, segueix procediments ordinaris i participa amb criteri en espais col·lectius.	L'adult queda disponible com a suport i comparteix experiències pròpies de ciutadania.
P5	Corresponsabilitat i transmissió	Organitza iniciatives, ajuda altres persones en gestions i contribueix a decisions i béns comuns.	Adults i menors poden actuar com a membres amb capacitats complementàries dins de la comunitat.

Situacions quotidianes autèntiques

- Acompanyar una gestió i permetre que el menor formuli la pregunta principal.
- Redactar una reclamació real per un servei o producte quan hi hagi motiu.
- Celebrar una reunió familiar per decidir una qüestió que realment admeti participació.
- Fer-se soci i utilitzar una biblioteca, associació o equipament comunitari.
- Organitzar una petita activitat per a veïns, familiars o una entitat.
- Llegir una norma, contracte o condició senzilla per resoldre un dubte concret.
- Comparar quan convé decidir per consens, votació, repartiment de torns o criteri tècnic.
- Conversar amb una persona que treballa en un servei per comprendre quins problemes resol i quins límits té.

- Detectar un problema local, identificar qui hi té competència i pensar una acció proporcionada.
- Seguir una notícia municipal o comunitària fins a relacionar-la amb la institució o col·lectiu responsable.

Connexions que poden emergir

Educació cívica, dret quotidià, economia, llenguatge administratiu, història, ciències socials, ètica, organització col·lectiva i coneixement del territori.

Desenvolupament de les persones adultes

La vida pública adulta conté molt coneixement tàcit: a qui trucar, quin document guardar, com reclamar, quan insistir i com participar sense delegar-ho tot. En compartir aquestes pràctiques, l'adult pot revisar la seva pròpia relació amb les institucions, recuperar espais de participació i reconèixer que ensenyar ciutadania exigeix també exercir-la davant dels menors.

Criteri de seguretat i proporcionalitat

La participació infantil no s'ha de convertir en instrumentalització política ni en delegació d'obligacions jurídiques o conflictes adults. Les decisions compartides han d'afectar legítimament el menor i admetre de debò la seva influència; altrament es produeix una simulació de participació.

D11. Tecnologia, vida digital, mitjans i intel·ligència artificial

Desenvolupar competència per comprendre, utilitzar, crear i governar tecnologia digital en la vida real. Inclou dispositius, arxius, xarxes, comunicació, seguretat, mitjans, algorismes i intel·ligència artificial. L'objectiu no és maximitzar l'exposició tecnològica, sinó transformar el menor d'usuari passiu en participant capaç de decidir per a què utilitza una eina, com funciona prou, quins riscos introdueix i quan convé no utilitzar-la.

Competències específiques

Codi	Competència específica	Abast
DG1	Gestionar dispositius, arxius, comptes i xarxes	Organitzar informació, configurar funcions, resoldre incidències bàsiques i comprendre relacions entre dispositiu, aplicació, compte, núvol i xarxa.
DG2	Utilitzar tecnologia amb propòsit	Escollir eines digitals quan aporten valor real a una tasca de comunicació, organització, aprenentatge, creació o resolució de problemes.
DG3	Protegir privacitat, seguretat i identitat	Gestionar contrasenyes, permisos, actualitzacions, còpies, dades personals i riscos de frau o contacte.
DG4	Comprendre mitjans, plataformes i economia de l'atenció	Reconèixer publicitat, recomanació algorítmica, mètriques, incentius de plataforma i efectes sobre atenció, consum i informació.
DG5	Crear, programar i automatitzar	Produir documents, fulls de càlcul, continguts, petites aplicacions, automatitzacions o configuracions útils segons interessos i context.
DG6	Utilitzar intel·ligència artificial de manera crítica	Formular usos adequats, protegir dades, contrastar resultats i comprendre que plausibilitat lingüística no equival a veritat ni a criteri expert.
DG7	Gestionar relacions, reputació i consentiment digital	Decidir què es publica o comparteix, respectar imatges i dades d'altres persones, reconèixer assetjament, manipulació o suplantació i actuar per protegir-se i demanar ajuda.

Sabers, pràctiques i criteris

Infraestructura digital quotidiana

- Distingir dispositiu, sistema operatiu, aplicació, compte, emmagatzematge local, núvol i xarxa.
- Organitzar carpetes, noms, versions, còpies de seguretat i transferència d'arxius.
- Resoldre problemes bàsics mitjançant observació: energia, connexió, permisos, espai, actualització, configuració i compatibilitat.

Comunicació i coordinació

- Utilitzar calendari, missatgeria, correu, videotrucada i documents compartits segons destinatari, urgència i necessitat de registre.
- Comprendre que cada canal produeix expectatives diferents de resposta i privacitat.
- Mantenir una petjada documental suficient en tasques compartides sense generar comunicació innecessària.

Seguretat i privacitat

- Crear i gestionar credencials robustes amb mètodes apropiats, reconèixer autenticació addicional i mantenir dispositius actualitzats.
- Revisar permisos, localització, accés a càmera/micròfon i dades compartides.
- Reconèixer pesca de credencials, suplantació, enllaços dubtosos, pressió d'urgència i altres patrons habituals de frau.

Mitjans, plataformes i atenció

- Distingir contingut editorial, publicitat, patrocini, recomanació i contingut generat per usuaris.
- Comprendre que les plataformes optimitzen objectius propis i que l'ordre del que mostren no és neutral.
- Observar efectes de notificacions, reproducció contínua, desplaçament infinit i mètriques sobre atenció, son i elecció d'activitats.

Creació i productivitat

- Utilitzar processadors de text, fulls de càlcul, edició audiovisual, disseny, programació o altres eines per produir alguna cosa necessària o significativa.
- Automatitzar tasques repetitives quan el cost d'aprendre l'automatització està justificat.
- Documentar processos digitals perquè una altra persona els pugui comprendre o continuar.

Intel·ligència artificial

- Escollir tasques en què una IA pot explorar opcions, resumir, classificar, transformar o donar suport a la creació sense transferir-li decisions que requereixen responsabilitat humana.
- Verificar afirmacions importants mitjançant fonts primàries, documentació, mesures o persones expertes.
- No introduir informació sensible sense comprendre'n el tractament i la destinació; revisar biaixos, omissions i falsa seguretat.
- Comparar una resposta d'IA amb altres fonts i utilitzar el desacord com a punt d'investigació.

Relacions, identitat i continguts digitals

- Demanar consentiment abans de publicar imatges, converses o informació identificable d'altres persones i comprendre que reenviar també produeix difusió.
- Reconèixer ciberassetjament, suplantació, sextorsió, grooming, manipulació emocional i difusió no consentida de continguts íntims com a situacions que requereixen aturar la interacció i demanar ajuda.
- Comprendre que continguts generats o manipulats per IA poden falsificar veu, imatge o documents i que l'aparença d'evidència no garanteix autenticitat.
- Gestionar reputació i identitat digital sense suposar que tota petjada és permanent ni que tota exposició es pot controlar completament després de publicar-se.

Progressió orientativa de la participació

La progressió no s'assigna a una edat fixa. Descriu com canvia la relació amb aquesta activitat quan augmenten l'experiència, la confiança, l'autonomia i la responsabilitat.

Nivell	Participació característica	Indicadors de l'àmbit	Obertura i suport adult
P0	Presència i familiarització	Observa usos funcionals adults de tecnologia a més de l'entreteniment i reconeix alguns dispositius i accions.	L'adult fa visible quan utilitza tecnologia per organitzar, crear, reparar, comunicar o informar-se.
P1	Participació acompanyada	Realitza operacions concretes, busca un arxiu, comparteix una foto, configura una opció o formula una consulta amb guia.	L'adult acompanya permisos, identitat i seguretat i explica per què determinades accions tenen conseqüències.
P2	Col·laboració funcional	Gestiona arxius i tasques digitals habituals, detecta alguns riscos i crea productes senzills amb propòsit.	L'adult permet resoldre incidències abans d'intervenir i revisa únicament punts sensibles.
P3	Responsabilitat parcial	Configura eines, manté còpies, avalua fonts digitals i utilitza IA amb verificació en tasques delimitades.	L'adult acorda límits de comptes, pagaments i publicació i pot demanar al menor ajuda tècnica real.
P4	Autonomia situada	Escull eines per criteris, protegeix dades, automatitza o programa i analitza críticament plataformes i resultats d'IA.	La relació adulta se centra en responsabilitat, context i conseqüències, no en vigilància permanent.
P5	Corresponsabilitat i transmissió	Administra projectes digitals compartits, ensenya altres generacions i ajuda a establir pràctiques segures i sostenibles.	L'expertesa es pot invertir: el menor ensenya tècnica i l'adult aporta experiència, responsabilitat institucional o criteri contextual.

Situacions quotidianes autèntiques

- Configurar un dispositiu nou revisant comptes, actualitzacions, còpies i permisos.
- Organitzar fotografies o documents familiars amb una estructura que altres persones puguin entendre.
- Diagnosticar per què no funciona una impressora, xarxa, aplicació o perifèric abans de reiniciar indiscriminadament.
- Crear i mantenir un calendari compartit per a una activitat familiar o projecte.
- Analitzar un missatge sospitós i localitzar senyals de frau o suplantació.
- Buscar la mateixa qüestió en un cercador, una xarxa social, documentació oficial i una IA i comparar què ofereix cada mitjà.
- Crear un document, full de càlcul, vídeo, web, programa o automatització amb utilitat real.
- Revisar notificacions i patrons d'ús i decidir quins ajuden i quins capturen atenció sense aportar valor.
- Ensenyar a una persona adulta una funció digital i preparar una explicació que pugui reutilitzar després.
- Utilitzar IA per resoldre una tasca i comprovar per mitjans independents les dades que condicionen una decisió.

Connexions que poden emergir

Informàtica, alfabetització mediàtica, economia de plataformes, estadística, pensament crític, programació, drets digitals, comunicació i organització personal.

Desenvolupament de les persones adultes

En tecnologia és freqüent que la transmissió sigui recíproca. El menor pot dominar interfícies, llenguatges o eines recents, mentre l'adult aporta coneixement del context, conseqüències, protecció jurídica i criteris professionals. Compartir tasques reals permet superar tant la figura de l'adult omniscient com la del menor suposadament nadiu digital que hauria d'aprendre sol.

Criteri de seguretat i proporcionalitat

Comptes, pagaments, publicació pública, dades personals, contacte amb desconeguts i eines que processen informació sensible requereixen governança adulta proporcional. L'autonomia digital no consisteix en absència de límits, sinó a comprendre progressivament riscos, incentius i conseqüències per poder prendre decisions pròpies.

D12. Natura, éssers vius, ambient, riscos i cura de l'entorn

Construir una relació continuada amb els processos naturals i els éssers vius a través de l'observació, la cura i la participació: cultivar, atendre animals quan correspongui, reconèixer canvis estacionals, comprendre recursos i residus i aprendre a desenvolupar-se amb seguretat en entorns naturals. El coneixement ecològic quotidià necessita temps: molts fenòmens només es fan visibles quan s'observen durant setmanes, estacions o anys.

Competències específiques

Codi	Competència específica	Abast
NA1	Observar i reconèixer processos naturals	Descriure organismes, cicles, canvis meteorològics i relacions ecològiques mitjançant observació sostinguda i registre.
NA2	Cuidar plantes, animals i espais vius	Atendre necessitats reals, interpretar senyals de benestar o deteriorament i mantenir rutines de cura proporcionades.
NA3	Participar en cultiu i producció vinculada a éssers vius	Sembrar, plantar, collir, conservar o col·laborar en pràctiques agrícoles, de jardineria o altres segons el context.
NA4	Comprendre recursos, residus i impactes	Relacionar aigua, energia, materials, alimentació, consum i residus amb processos ambientals i decisions quotidianes.
NA5	Desenvolupar-se de manera segura en entorns naturals	Preparar sortides, reconèixer condicions canviants i respectar límits relacionats amb clima, aigua, foc, fauna, plantes i terreny.
NA6	Anticipar i respondre a riscos ambientals	Interpretar avisos i senyals sobre calor, fred, tempestes, inundacions, incendis, qualitat de l'aire o altres riscos locals i adaptar activitat, ruta i recursos.

Sabers, pràctiques i criteris

Observació naturalista

- Reconèixer organismes habituals de l'entorn sense reduir l'experiència a memoritzar noms.
- Observar comportament, rastres, floració, fructificació, migracions, descomposició i altres processos al llarg del temps.
- Registrar mitjançant notes, fotografies, dibuixos, mapes o calendaris quan el seguiment ajudi a comprendre canvis.

Cultiu i plantes

- Comprendre necessitats de llum, aigua, substrat, nutrients, temperatura i espai mitjançant la cura real.
- Sembrar, trasplantar, podar, collir o reproduir plantes segons experiència i context.
- Interpretar senyals d'estrès i formular hipòtesis abans d'augmentar automàticament el reg o una altra intervenció.

Animals i convivència interespecífica

- Observar necessitats d'alimentació, descans, higiene, exercici, territori i atenció veterinària d'animals sota responsabilitat adulta.
- Aprendre a llegir senyals bàsics d'incomoditat i a respectar distància i límits.
- Comprendre que tenir un animal implica responsabilitats continuades i costos materials i afectius.

Clima, paisatge i cicles

- Relacionar previsions amb observació local i decisions sobre roba, activitat, mobilitat o protecció.
- Reconèixer estacions, hores de llum, aigua, relleu, sòl i altres factors que configuren paisatge i activitat humana.
- Comparar canvis del territori mitjançant memòria adulta, fotografies, mapes o registres històrics.

Recursos, residus i sosteniment ambiental

- Comprendre d'on procedeixen i on van a parar aigua, aliments, energia i materials quan l'escala quotidiana permet seguir-los.

- Separar residus, localitzar punts de recollida especial i valorar reparació, reutilització i reducció abans de descartar.
- Observar els impactes i també les limitacions materials de diferents decisions ambientals, evitant explicacions moralitzants simplistes.

Meteorologia, emergències ambientals i adaptació

- Consultar previsions i avisos oficials quan una activitat depèn de condicions meteorològiques i revisar el pla si canvia el risc.
- Comprendre respostes bàsiques davant de calor extrema, fred, tempesta, inundació, incendi forestal, mala qualitat de l'aire o altres riscos rellevants per al territori.
- Relacionar canvis estacionals i climàtics amb aigua, vegetació, alimentació, energia, salut i activitats humanes sense convertir fenòmens col·lectius en culpa individual.

Progressió orientativa de la participació

La progressió no s'assigna a una edat fixa. Descriu com canvia la relació amb aquesta activitat quan augmenten l'experiència, la confiança, l'autonomia i la responsabilitat.

Nivell	Participació característica	Indicadors de l'àmbit	Obertura i suport adult
P0	Presència i exploració	Toca, mira, escolta i observa éssers vius, clima i paisatge acompanyat de persones que hi presten atenció.	L'adult facilita contacte sostingut i segur i evita substituir l'observació per explicacions constants.
P1	Participació acompanyada	Rega, alimenta, recull, registra o ajuda en una tasca concreta de cura amb guia.	L'adult mostra senyals rellevants i manté la responsabilitat principal sobre els éssers vius.
P2	Col·laboració funcional	Sosté rutines senzilles, reconeix canvis habituals i prepara materials per a sortides o cures.	L'adult comprova continuïtat i ajuda a connectar conseqüències amb decisions anteriors.
P3	Responsabilitat parcial	S'ocupa d'una part estable d'un cultiu, animal o pràctica ambiental i consulta davant de signes anòmals.	L'adult conserva supervisió sobre benestar, salut, cost i riscos rellevants.
P4	Autonomia situada	Planifica cures o sortides, investiga problemes i pren decisions fonamentades en observació continuada.	L'adult actua com a suport, comparteix coneixement local o especialitzat i accepta investigar conjuntament.
P5	Corresponsabilitat i transmissió	Coordina pràctiques de cura, ajuda altres persones a observar i contribueix a decisions ambientals de la xarxa.	Adults i menors comparteixen responsabilitat i poden integrar coneixement tradicional, científic i experiència recent.

Situacions quotidianes autèntiques

- Cuidar durant mesos una planta i registrar canvis rellevants en lloc de limitar-se a una experiència puntual.
- Participar en la cura d'un animal mantenint sempre la responsabilitat adulta que correspongui.
- Sembrar, trasplantar, mantenir i collir una planta comestible o ornamental.
- Observar ocells, insectes o altres organismes en diferents èpoques de l'any.
- Consultar previsió i cel real abans de decidir roba, ruta o activitat.
- Investigar per què una planta es deteriora sense assumir d'entrada una única causa.
- Separar un residu especial i esbrinar on s'ha de dipositar.
- Visitar una instal·lació d'aigua, residus, agricultura, producció d'aliments o energia i relacionar-la amb consums quotidians.
- Comparar fotografies antigues i actuals d'un paisatge per identificar transformacions.
- Preparar una sortida natural incloent aigua, roba, orientació, previsió i pla alternatiu.

Connexions que poden emergir

Biologia, ecologia, meteorologia, geografia, alimentació, sòl, aigua, química quotidiana, mesura, història del territori, sostenibilitat i cultura local.

Desenvolupament de les persones adultes

Els processos naturals obliguen també les persones adultes a treballar amb lentitud, incertesa i observació. Transmetre pràctiques de cultiu, cura o coneixement del territori pot recuperar sabers familiars que havien quedat inactius; alhora, el menor pot introduir noves preguntes, registres o coneixements científics que modifiquin pràctiques adultes.

Criteri de seguretat i proporcionalitat

El contacte amb la natura no elimina el risc: aigua, foc, calor o fred extrems, terreny, eines, animals, plantes tòxiques i productes de tractament requereixen coneixement contextual. El benestar animal i la seguretat humana prevalen sobre qualsevol objectiu d'aprenentatge.

D13. Temps, planificació, projectes, treball i organització de la pròpia activitat

Aprendre a governar la pròpia activitat en el temps: anticipar, preparar, prioritzar, coordinar, persistir, tancar tasques i revisar com es treballa. Aquestes capacitats es desenvolupen millor quan hi ha compromisos i projectes reals que necessiten organització. No es proposa una cultura de productivitat permanent, sinó capacitat per disposar del propi temps sense dependre continuament d'ordres externes.

Competències específiques

Codi	Competència específica	Abast
TP1	Representar i gestionar el temps	Comprendre durada, seqüència, calendari, terminis i marges i utilitzar suports externs quan ajuden a organitzar-se.
TP2	Planificar tasques i projectes	Definir un resultat, descompondre'l, anticipar materials, dependències, riscos i passos i adaptar el pla durant l'execució.
TP3	Prioritzar, sostenir i tancar compromisos	Distingir urgència i importància, iniciar sense supervisió constant, persistir de manera raonable i finalitzar o renegociar tasques.
TP4	Coordinar treball amb altres persones	Repartir responsabilitats, comunicar avenços i bloquejos, sincronitzar dependències i deixar el treball en condicions de continuïtat.
TP5	Comprendre i revisar la pròpia manera de treballar	Estimar millor a partir de l'experiència, reconèixer condicions de concentració, fatiga o procrastinació i ajustar estratègies sense convertir-les en judici moral.
TP6	Explorar estudis, treball i projectes propis	Conèixer trajectòries formatives i laborals, observar treballs reals, identificar interessos i condicions de vida desitjades i prendre decisions revisables sense convertir una elecció primerenca en identitat fixa.

Sabers, pràctiques i criteris

Representació del temps

- Utilitzar rellotges, calendaris, agendes, temporitzadors i altres suports quan l'activitat ho requereix.
- Comprendre abans/després, simultaneïtat, durada, periodicitat, data límit, marge i temps de desplaçament o preparació.
- Aprendre a estimar durada i comparar després estimació i resultat per millorar el criteri.

Planificació i descomposició

- Definir què significa que una tasca estigui acabada.
- Dividir projectes en passos executables, identificar materials i detectar quines accions depenen d'altres.
- Preparar abans de començar allò l'absència del qual pot bloquejar l'activitat.

Inici, persistència i tancament

- Reconèixer la dificultat de començar tasques poc estimulants i utilitzar suports proporcionats sense dependre permanentment de pressió externa.
- Mantenir esforç quan el resultat triga i distingir persistència útil d'insistència sense informació nova.
- Tancar: netejar, guardar, registrar, comunicar i deixar preparat el necessari per a la pròxima vegada.

Compromís i coordinació

- Assumir encàrrecs l'incompliment dels quals tinguin conseqüències comprensibles per al grup.
- Avisar amb temps quan probablement no es podrà complir un compromís.
- Repartir tasques per disponibilitat, capacitat, preferència i necessitat, no sempre per jerarquia.

Treball, ofici i sentit

- Observar com persones adultes organitzen treball professional, domèstic, de cures, voluntari, creatiu o aficionat.

- Reconèixer eines d'organització, rutines, temps morts, preparació i tancament que sovint queden invisibles quan només es veu el resultat.
- Distingir organitzar-se per poder viure i participar de convertir tota la vida en productivitat o optimització.

Aprentatge autodirigit, estudis, treball i projecte

- Convertir una curiositat en una pregunta abordable, localitzar persones, materials i fonts, practicar amb continuïtat i revisar el progrés sense necessitar sempre una seqüència imposada des de fora.
- Explorar estudis, professions, oficis i formes de treball atenent no només prestigi o salari, sinó tasques reals, horaris, condicions, aprenentatges, relacions i compatibilitat amb altres parts de la vida.
- Aprendre a abandonar o redefinir projectes quan deixen de tenir sentit, distingint flexibilitat de renúncia impulsiva i persistència d'obstinació.

Progressió orientativa de la participació

La progressió no s'assigna a una edat fixa. Descriu com canvia la relació amb aquesta activitat quan augmenten l'experiència, la confiança, l'autonomia i la responsabilitat.

Nivell	Participació característica	Indicadors de l'àmbit	Obertura i suport adult
P0	Presència i familiarització	Reconeix seqüències i rutines; anticipa alguns moments del dia i observa com els adults es preparen.	L'adult fa visible l'abans i el després de les tasques, no només el moment central.
P1	Participació acompanyada	Prepara materials, segueix una seqüència breu i utilitza recordatoris o calendaris amb ajuda.	L'adult ofereix estructura externa i la va retirant quan deixa de ser necessària.
P2	Col·laboració funcional	Organitza tasques conegudes, estima temps senzills, compleix encàrrecs i tanca activitats amb recordatoris limitats.	L'adult pregunta pel pla abans de proporcionar-ne un de complet.
P3	Responsabilitat parcial	Planifica petits projectes, coordina dependències i comunica retards o bloquejos.	L'adult acorda fites i conseqüències, evitant supervisió contínua del procediment.
P4	Autonomia situada	Gestiona diversos compromisos, revisa estimacions i adapta estratègies a la seva manera de treballar i descansar.	L'adult funciona com a suport de contrast i respecta formes eficaces diferents de la pròpia.
P5	Corresponsabilitat i transmissió	Coordina projectes compartits, ajuda a organitzar treball col·lectiu i ensenya eines de planificació a altres persones.	L'organització es negocia entre participants amb responsabilitats reals i no s'imposa únicament des de l'autoritat adulta.

Situacions quotidianes autèntiques

- Preparar un matí amb diverses obligacions calculant ordre, materials i desplaçaments.
- Planificar un projecte que duri diverses setmanes i revisar el pla a mesura que apareixen problemes.
- Estimar quant trigarà una tasca i comparar després l'estimació amb el temps real.
- Coordinar dues tasques en què una persona depèn que una altra acabi primer.
- Tancar una activitat guardant eines, netejant i deixant informació per continuar.
- Avisar abans de la data límit quan un compromís no es podrà complir i proposar una alternativa.
- Comparar com s'organitza una persona en la seva professió, una altra en tasques de cura i una altra en una afició sostinguda.
- Organitzar una setmana incloent obligacions, desplaçaments, oci no programat i descans.
- Revisar un projecte acabat: què va funcionar, què es va infravalorar i què fariem diferent.
- Assumir una tasca periòdica de la qual el grup pugui deixar d'estar pendent.

Connexions que poden emergir

Funcions executives, mesura del temps, matemàtiques, treball en equip, metacognició, organització domèstica, cultura professional i autonomia.

Desenvolupament de les persones adultes

Per transmetre planificació, l'adult ha de fer visible una activitat que sovint presenta ja resolta: llistes, anticipacions, renúncies, marges i errors de càlcul. En cedir organització pot revisar la seva tendència al control, la pressa o el perfeccionisme i descobrir que hi ha estratègies diferents de les pròpies. També aprèn a distingir suport de recordatori perpetu.

Criteri de seguretat i proporcionalitat

L'autonomia temporal no equival a omplir agendes ni a mesurar el valor personal per productivitat. El descans, el joc, la conversa i el temps sense finalitat predeterminada formen part d'una vida ben organitzada. La responsabilitat ha de créixer sense sobrecarregar el menor amb funcions estructurals que corresponen als adults.

D14. Patrimoni singular de la xarxa adulta: estudis, professions, oficis, aficions, xarxes i memòria

Garantir que el coneixement acumulat a la xarxa adulta pugui convertir-se en oportunitat d'aprenentatge intergeneracional. Cada entorn conté una combinació irreplicable d'estudis, professions, oficis, habilitats, aficions, llengües, experiències, relacions i memòria. Aquest patrimoni no constitueix un suplement del currículum quotidià: és un dels seus mecanismes centrals de diversificació i profunditat.

Competències específiques

Codi	Competència específica	Abast
PA1	Reconèixer les persones com a fonts de coneixement	Identificar qui sap fer, comprendre o resoldre quines coses i aprendre a recórrer a coneixement humà situat.
PA2	Observar pràctica experta i coneixement tàcit	Atendre no només el resultat sinó indicis, decisions, eines, vocabulari, seqüències i criteris que utilitza una persona experimentada.
PA3	Participar autènticament en pràctiques adultes	Incorporar-se gradualment a parts reals d'una activitat professional, tècnica, cultural, domèstica o aficionada quan sigui possible i legítim.
PA4	Apropiar-se, transformar o rebutjar herències	Convertir coneixements rebuts en repertori propi sense obligació de reproduir professió, gust, identitat o trajectòria de la generació anterior.
PA5	Produir transmissió inversa i aprenentatge recíproc	Reconèixer sabers del menor i generar situacions en què pugui ensenyar, actualitzar o ampliar les capacitats de les persones adultes.
PA6	Cartografiar i activar fons de coneixement de la xarxa	Reconèixer coneixements històricament acumulats en llars i comunitats -inclosos sabers no titulats, migratoris, de cura, supervivència, comerç, reparació o mediació- i connectar-los amb noves oportunitats.

Sabers, pràctiques i criteris

Estudis i coneixement professional

- Compartir problemes, documents, vocabulari i formes de raonament vinculades a estudis i professions quan la confidencialitat i la seguretat ho permeten.
- Mostrar com es consulta, decideix, verifica, comunica i corregeix dins d'una pràctica professional.
- Diferenciar el títol o càrrec del coneixement real acumulat i reconèixer també sabers adquirits fora d'institucions acadèmiques.

Oficis i habilitats manuals

- Transmetre tècniques de cuina, costura, mecànica, construcció, agricultura, reparació, conducció, organització, cura o altres presents a la xarxa.
- Fer visibles gestos i criteris que la persona experta executa sense verbalitzar.
- Permetre pràctica repetida sobre tasques útils, no únicament demostracions excepcionals.

Aficions i pràctiques sostingudes

- Compartir música, fotografia, esport, lectura, col·leccionisme, programació, jardineria, jocs, excursionisme, història o altres aficions com a comunitats de coneixement.
- Mostrar com es millora: pràctica, fonts, eines, referents, comunitats i criteris de qualitat.
- Acceptar que una afició es pot transmetre, transformar o no despertar interès.

Xarxa social com a infraestructura d'aprenentatge

- Conèixer amistats, familiars, veïns, antics companys, professionals i associacions que posseeixen sabers diferents.

- Aprendre a demanar consell o acompanyament a la persona adequada.
- Ampliar el món del menor més enllà del que dominen les persones que conviuen directament amb ell.

Biografia, memòria i cultura familiar

- Recuperar relats de treball, migracions, decisions, errors, cures, conflictes, llocs i canvis històrics viscuts.
- Conservar receptes, tècniques, expressions, llengües, fotografies, documents i objectes quan tenen valor per a la xarxa.
- Comparar memòria i documentació, reconeixent que el record és valuós i també reconstruït.

Coneixement aportat pel menor

- Identificar àmbits en què el menor té informació o habilitat que els adults no tenen.
- Permetre que expliqui, ensenyi i participi com a font competent sense reduir la seva aportació a una curiositat.
- Convertir la reciprocitat en una característica normal de la relació educativa intergeneracional.

Fons de coneixement, sabers invisibles i reciprocitat

- Reconèixer que el patrimoni d'una xarxa no es redueix a titulacions o professions prestigioses: també inclou estratègies de cura, economia domèstica, migració, comerç, mediació lingüística, construcció, cultiu, reparació, organització i supervivència quotidiana.
- Preguntar quins problemes sap resoldre una persona i qui hi recorre, a més de preguntar què va estudiar o en què treballa.
- Incloure sabers de germans, iguals i menors quan són pertinents, mantenint com a eix específic d'aquest àmbit l'obertura del patrimoni adult i intergeneracional.

Progressió orientativa de la participació

La progressió no s'assigna a una edat fixa. Descriu com canvia la relació amb aquesta activitat quan augmenten l'experiència, la confiança, l'autonomia i la responsabilitat.

Nivell	Participació característica	Indicadors de l'àmbit	Obertura i suport adult
P0	Presència i familiarització	Veu persones adultes estudiar, treballar, practicar aficions, resoldre problemes i relacionar-se amb altres persones que saben.	L'adult evita que tota activitat significativa passi sempre fora de la vista o després d'apartar el menor.
P1	Participació acompanyada	Pregunta, observa de prop, manipula materials segurs i ajuda en petites parts de pràctiques adultes.	L'adult explica decisions i troba una contribució autèntica encara que sigui petita.
P2	Col·laboració funcional	Realitza operacions útils, reconeix vocabulari i eines i sap a qui consultar dins de la xarxa.	L'adult proporciona accés repetit i evita convertir cada trobada en una classe formal.
P3	Responsabilitat parcial	Assumeix parts reals de projectes, busca persones expertes i utilitza documentació pròpia de la pràctica.	L'adult transfereix responsabilitat i obre la seva xarxa de contactes de manera proporcionada.
P4	Autonomia situada	Desenvolupa línies pròpies a partir del que ha rebut, combina fonts i participa competentment en algunes comunitats de pràctica.	L'adult accepta divergència i deixa de mesurar l'èxit per semblança amb la seva pròpia trajectòria.
P5	Reciprocitat i transmissió	Aporta coneixement als adults, ensenya altres persones, connecta persones i transforma el patrimoni rebut mitjançant noves pràctiques.	La xarxa aprèn en diverses direccions i la diferència generacional deixa d'equivaler a una jerarquia fixa del coneixement.

Situacions quotidianes autèntiques

- Observar una persona adulta mentre realitza una part real del seu treball o afició i conversar després sobre les decisions preses.
- Participar en una reparació amb algú de la xarxa que té experiència tècnica.

- Aprendre una recepta familiar incloent els criteris que no apareixen escrits.
- Entrevistar un avi, una àvia, una veïna o una altra persona sobre el seu ofici, estudis o una etapa històrica viscuda.
- Visitar un taller, estudi, hort, laboratori, comerç o un altre espai de pràctica quan sigui possible i apropiat.
- Incorporar-se durant un temps a una afició adulta i conèixer-ne les eines, referents i comunitats.
- Llegir o consultar al costat d'una persona adulta documentació especialitzada que utilitza de debò.
- Recórrer a una amista o col·lega de la família perquè sap resoldre un problema que ningú de la llar domina.
- Ensenyar a una persona adulta una eina digital, joc, referència cultural o coneixement que el menor domina millor.
- Desenvolupar un projecte útil intergeneracional en què cada participant aporti una competència diferent.

Connexions que poden emergir

Aquest àmbit és transversal a tots els altres: pot mobilitzar ciència, tècnica, llengües, història, art, economia, cura, ciutadania o tecnologia depenent del patrimoni efectiu de cada xarxa de convivència.

Desenvolupament de les persones adultes

Aquest és l'àmbit on el desenvolupament adult resulta més explícit. Per transmetre una pràctica, la persona adulta ha de reconèixer què sap, descompondre la seva expertesa, explicar decisions abans invisibles i tolerar que l'aprenent faci les coses d'una altra manera. També ha d'acceptar que transmetre no significa reproduir-se. Quan el menor aporta coneixements nous, l'adult aprèn, actualitza repertoris i abandona la posició d'expert universal.

Criteri de seguretat i proporcionalitat

L'accés a professions i espais de treball està condicionat per seguretat, confidencialitat, protecció de dades, propietat intel·lectual i regulació. L'autenticitat no exigeix exposar el menor a riscos ni convertir-lo en mà d'obra. Quan la pràctica real no sigui accessible, es poden obrir parts documentals, converses, eines segures, problemes anonimitzats o espais comunitaris alternatius.

D15. Autoconeixement, regulació, criteri i projecte personal

Desenvolupar una relació progressivament conscient amb la pròpia experiència: reconèixer estats, emocions, necessitats, valors i influències; regular l'acció sense exigir control perfecte; prendre decisions revisables i construir projectes propis en diàleg amb altres persones i amb les condicions reals de vida.

Competències específiques

Codi	Competència específica	Abast
AP1	Reconèixer estats, emocions, necessitats i límits	Descriure amb precisió creixent què passa en el propi cos i experiència, distingir necessitat de desig o impuls i comunicar límits i necessitats de suport.
AP2	Regular-se i recuperar equilibri	Utilitzar estratègies proporcionades per esperar, tolerar frustració, gestionar activació, recuperar atenció o descansar sense entendre la regulació com a supressió d'emocions.
AP3	Construir criteri i prendre decisions	Comparar alternatives, conseqüències, valors, pressions i incerteses; decidir i revisar una decisió quan canvia la informació o l'experiència.
AP4	Construir identitat sense quedar fixat per etiquetes	Reconèixer pertinences, capacitats, dificultats, gustos i valors com a aspectes d'una trajectòria oberta, evitant convertir resultats, diagnòstics, grup social o expectatives alienes en una identitat total.
AP5	Orientar interessos, aprenentatge i projecte personal	Sostenir curiositats i projectes, buscar ajuda i referents, explorar estudis, treballs i formes de vida i modificar objectius quan sigui necessari.
AP6	Demandar ajuda i cuidar el propi benestar psicològic	Reconèixer quan un malestar o conflicte excedeix els recursos disponibles i recórrer a persones adultes de confiança o professionals sense exigir autogestió de situacions greus.

Sabers, pràctiques i criteris

Estats interns i llenguatge per a l'experiència

- Ampliar vocabulari per descriure emocions, activació, cansament, interès, vergonya, por, desig, frustració, calma, avorriment i ambivalència sense convertir tota experiència en una etiqueta clínica.
- Observar relacions entre estat corporal, context, pensaments, accions i conseqüències sense assumir causalitats simples.

Regulació, espera i recuperació

- Assajar formes de fer una pausa, canviar d'activitat, moure's, respirar, descansar, conversar, escriure, buscar companyia o reduir estímuls segons la situació.
- Aprendre que regular-se no significa estar sempre tranquil ni evitar tot malestar; moltes activitats valuoses impliquen incertesa, esforç, error o frustració.

Decisió, influència i criteri

- Distingir preferència pròpia, costum familiar, pressió de grup, publicitat, por de quedar fora i expectativa d'autoritat.
- Prendre petites decisions amb conseqüències reals, revisar-les després i aprendre de l'experiència sense convertir l'error en culpa global.
- Acceptar que algunes decisions es prenen amb informació incompleta i que demanar temps, consultar o posposar pot ser una estratègia competent.

Identitat, pertinença i trajectòria

- Explorar gustos, capacitats, dificultats, valors, llengües, pertinences i formes de presentar-se sense exigir coherència definitiva durant el desenvolupament.
- Reconèixer models familiars i socials disponibles i també la legitimitat de construir trajectòries diferents.

Projecte personal i aprenentatge

- Convertir interessos en projectes petits, buscar referents i comunitats, practicar, demanar retroalimentació i decidir si continuar, transformar o abandonar.
- Explorar opcions educatives, laborals, creatives, comunitàries i de cura atenent com s'hi viu realment, no només etiquetes o estatus.

Suport i benestar psicològic

- Identificar persones adultes de confiança i recursos d'ajuda; practicar com explicar un problema quan costa trobar paraules.
- No assumir com a responsabilitat individual problemes de violència, abús, pobresa, discriminació, malaltia o conflicte adult que exigeixen protecció i resposta de l'entorn.

Progressió orientativa de la participació

La progressió no s'assigna a una edat fixa. Descriu una capacitat creixent per comprendre la pròpia experiència, decidir, recuperar equilibri i buscar suport sense confondre autonomia amb aïllament.

Nivell	Participació característica	Indicadors de l'àmbit	Obertura i suport adult
P0	Coregulació i familiarització	Depèn àmpliament d'altres persones per anomenar estats, anticipar transicions i recuperar equilibri.	L'adult presta llenguatge, estructura i regulació sense exigir autocontrol que encara no és possible.
P1	Reconeixement acompanyat	Comença a anomenar necessitats, preferències, malestar i algunes estratègies que l'ajuden.	L'adult ofereix opcions limitades, valida informació rellevant i manté límits estables.
P2	Elecció i regulació funcional	Utilitza algunes estratègies conegudes, pren decisions petites i pot explicar per què alguna cosa li convé o no.	L'adult evita decidir-ho tot, ajuda a revisar conseqüències i no interpreta cada error com a falta de maduresa.
P3	Responsabilitat parcial sobre decisions i projectes	Sosté interessos, tolera frustració raonable, demana ajuda i revisa decisions amb informació nova.	L'adult funciona com a interlocutor, manté protecció en riscos rellevants i accepta preferències divergents.
P4	Autonomia situada i criteri propi	Gestiona projectes personals, reconeix influències i límits, combina suport i autonomia i ajusta estratègies al seu funcionament.	L'adult respecta privacitat creixent i ofereix contrast sense colonitzar el projecte vital del jove.
P5	Reciprocitat i projecte revisable	Pot orientar persones menys expertes, explicar criteris, revisar identitats i projectes i participar en decisions complexes de la pròpia trajectòria.	La relació admet desacord adult-jove, aprenentatge mutu i decisions progressivament compartides o pròpies segons responsabilitat jurídica i material.

Situacions quotidianes autèntiques

- Detectar que el cansament està afectant una discussió i proposar reprendre-la en un altre moment.
- Escollir entre diverses activitats d'oci atenent desig, compromís previ, diners, energia i companyia.
- Mantenir durant diverses setmanes un projecte escollit i revisar si l'estratègia de pràctica està funcionant.
- Reconèixer pressió de grup en una decisió i buscar una forma de dissentir sense quedar aïllat quan sigui possible.
- Explicar a una persona adulta per què una expectativa familiar no encaixa amb el propi interès i escoltar també les seves raons.
- Canviar d'opinió després d'obtenir informació nova sense viure-ho com una derrota.
- Identificar una situació que genera malestar recurrent i demanar ajuda abans que escali.

- Comparar dues opcions formatives o laborals parlant amb persones que les coneixen per experiència.
- Dissenyar un període de descans o desconnexió quan una activitat sostinguda comença a saturar.
- Ensenyar a una altra persona una estratègia d'organització o regulació que ha resultat útil, aclarint que no té per què funcionar igual per a tothom.

Connexions que poden emergir

Llenguatge, metacognició, educació emocional, ètica, presa de decisions, orientació, salut, psicologia quotidiana, economia de l'atenció, relacions i aprenentatge autònom.

Desenvolupament de les persones adultes

Acompanyar aquest àmbit obliga a tolerar que el menor construeixi gustos, valors i projectes que no reproduïen els propis. L'adult desenvolupa escolta, capacitat per distingir protecció de control, revisió d'expectatives i una relació més conscient amb les seves pròpies emocions, decisions i identitats.

Criteri de seguretat i proporcionalitat

Aquest àmbit no converteix la família en terapeuta ni el menor en responsable exclusiu del seu benestar. Malestar intens o persistent, violència, abús, risc d'autolesió, consum problemàtic o altres situacions greus requereixen intervenció adulta i, quan correspongui, suport professional. L'autonomia psicològica creix dins de relacions de protecció, no en substitució d'aquestes.

PART III

SÍNTESI, EQUITAT I ÚS DEL CURRÍCULUM

Aquesta tercera part tradueix el desenvolupament anterior a criteris d'ús. No pretén convertir la vida familiar o comunitària en una escola paral·lela. La seva funció és ajudar a identificar oportunitats, absències, desigualtats d'accés i trajectòries de participació que, altrament, romanen invisibles.

8. De «hauria de saber» a «hauria d'haver tingut oportunitat d'aprendre»

Un currículum quotidià es pot tornar injust si s'utilitza com a inventari de dèficits individuals: «a aquesta edat ja hauria de saber cuinar», «s'hauria d'orientar sol» o «hauria de saber fer una gestió». Moltes competències depenen d'haver tingut accés repetit a activitats, eines, temps, xarxes i responsabilitats reals. Per això, la pregunta normativa principal no s'ha d'adreçar únicament al menor, sinó també a la seva ecologia de participació.

Quan una persona no sap fer alguna cosa, convé distingir almenys quatre situacions: encara no ha tingut ocasió de veure-la; l'ha observada però gairebé no hi ha pogut participar; hi ha participat amb ajuda però no ha rebut prou responsabilitat; o ha tingut oportunitats adequades i necessita més pràctica, explicació o suport. Aquestes situacions reclamen respostes diferents.

Principi d'equitat

La manca d'una competència quotidiana no s'ha d'interpretar automàticament com a carència del menor o de la seva família. El temps disponible, la precarietat material, la segregació per edats, les condicions laborals, l'accés al territori, la presència de xarxes i la possibilitat de tolerar errors distribueixen de manera desigual les oportunitats de participació. Escola, comunitat i polítiques públiques poden ampliar aquestes oportunitats sense substituir ni culpabilitzar l'entorn socioafectiu.

9. Perfil de transició cap a una vida adulta participativa

El perfil següent no és una prova de graduació ni una llista que s'hagi de complir a una edat fixa. Resumeix experiències d'autonomia i participació que seria raonable haver pogut practicar, en graus diversos, abans de la transició plena a la vida adulta. Serveix principalment per detectar àmbits completament absents i obrir oportunitats reals.

Cura i seguretat

- Preparar el necessari per a un dia, una sortida o un viatge atenent clima, activitat i necessitats pròpies.
- Gestionar higiene, descans, vestit i objectes personals amb autonomia suficient per al context.
- Descriure símptomes i aportar informació pertinent en una consulta sanitària, acompanyat quan correspongui.
- Saber demanar ajuda davant d'una emergència i comunicar ubicació i informació bàsica.
- Reconèixer límits corporals, intimitat, consentiment i situacions que requereixen retirar-se o demanar ajuda.
- Ajustar aigua, protecció, alimentació, descans o equipament a calor, fred, esforç i durada.

Convivència i cura

- Conversar amb persones de diferents edats i posicions sense dependre que l'adult medii tota interacció.
- Demanar ajuda, oferir-la, negar-se, dissentir i formular límits de manera comprensible.
- Reconèixer un dany i participar en la seva reparació sense reduir el conflicte a obediència o càstig.
- Mantenir una contribució estable a la llar que no necessiti una ordre nova cada vegada.
- Cuidar temporalment una altra persona dins de límits clars i sense assumir responsabilitats adultes estructurals.
- Conviure amb preferències, ritmes i criteris diferents sense exigir uniformitat.

Llar i recursos

- Netejar, ordenar i mantenir utilitzable un espai compartit.
- Gestionar una bugada ordinària: classificar, rentar, estendre o assecar, doblegar i guardar.
- Detectar residus, consumibles esgotats i petites necessitats de manteniment.
- Identificar una necessitat domèstica abans que es converteixi en un problema més gran.
- Distingir tasques periòdiques, puntuals i emergents i organitzar-ne la realització.
- Utilitzar aparells i productes domèstics habituals amb els límits de seguretat corresponents.

Alimentació i economia

- Planificar i preparar àpats senzills complets per a una o diverses persones.
- Comprar amb llista, pressupost i comparació suficient entre alternatives.
- Comprovar tiquet, canvi o càrrec i reclamar un error senzill.
- Gestionar una quantitat de diners durant un període i reservar-ne per a una finalitat futura.
- Comprendre despeses fixes, variables i recurrents presents en una economia domèstica.
- Decidir entre comprar, reparar, llogar, demanar prestat, reutilitzar o prescindir-ne.

Tècnica i món material

- Utilitzar eines manuals bàsiques amb seguretat.
- Mesurar abans de comprar, tallar, perforar o construir.
- Fer manteniment elemental i reconèixer els propis límits d'intervenció.
- Diagnosticar una fallada senzilla abans de substituir l'objecte.
- Muntar, desmuntar i documentar una seqüència quan resulti necessari.
- Construir o adaptar alguna solució útil a una necessitat concreta.

Llenguatge i informació

- Fer una trucada o interacció formal senzilla: saludar, explicar el motiu, preguntar i tancar.
- Llegir instruccions, factures, horaris, formularis i contractes senzills localitzant la informació rellevant.
- Escriure un missatge, correu, sol·licitud o reclamació amb destinatari i propòsit real.
- Consultar diverses fonts quan la decisió ho requereix.
- Distingir fet, interpretació, publicitat, opinió i afirmació no verificada.
- Explicar a una altra persona un procediment que es coneix.

Matemàtiques i ciència

- Estimar quantitats i ordres de magnitud abans d'acceptar un resultat.
- Utilitzar unitats, proporcions, percentatges i escales en problemes quotidians.
- Interpretar taules, gràfics i estadístiques senzilles atenent què representen.
- Proposar diverses hipòtesis per a un fenomen en lloc d'assumir la primera explicació.
- Recollir dades quan una sola observació no permet decidir.
- Modificar una conclusió quan apareix prou evidència en contra.

Cultura, joc i oci

- Mantenir alguna pràctica cultural, creativa, física o lúdica escollida per interès propi.
- Organitzar part del temps lliure sense dependre d'una oferta contínua d'entreteniment extern.
- Conèixer i poder compartir jocs, obres, músiques, llibres, pel·lícules o altres repertoris.
- Recomana i contextualitzar una pràctica cultural explicant per què interessa.
- Sostenir durant un temps una afició prou per experimentar progrés i dificultat real.
- Ensenyar una pràctica cultural o lúdica a una altra generació o grup.

Mobilitat i territori

- Orientar-se en l'entorn habitual utilitzant referències i mapes quan calgui.
- Planificar una ruta nova i preveure alternatives raonables.
- Utilitzar transport públic i resoldre incidències ordinàries.
- Demanar indicacions o ajuda de manera adequada.
- Preparar equipatge i documentació per a un desplaçament.
- Conèixer serveis i recursos bàsics del territori proper.

Ciutadania i comunitat

- Fer o acompanyar competentment una gestió ordinària davant d'un servei o institució.
- Conservar documents i justificants que poden ser necessaris després.
- Formular una reclamació senzilla amb fets i petició clars.
- Participar en una reunió i en una decisió col·lectiva real.
- Distingir administració pública, empresa, associació, xarxa comunitària i relació informal.
- Saber on buscar ajuda o informació per a problemes habituals.

Tecnologia i vida digital

- Organitzar arxius i mantenir còpies d'informació rellevant.
- Gestionar contrasenyes, permisos, actualitzacions i configuracions bàsiques.
- Reconèixer patrons de frau, publicitat encoberta i exposició innecessària de dades.
- Crear amb tecnologia alguna cosa útil per a un mateix o per a altres persones.
- Verificar informació important obtinguda a internet o mitjançant IA.
- Ensenyar a una altra persona alguna eina o procediment digital.

Patrimoni i aprenentatge permanent

- Identificar qui dins o fora de la xarxa pot ensenyar o ajudar a resoldre un problema.
- Haver observat activitats professionals, tècniques, culturals o comunitàries de persones adultes.
- Haver participat autènticament en algun projecte al costat d'algú amb més experiència.
- Saber formular preguntes que permetin aprendre d'una persona competent.
- Reconèixer almenys algun coneixement o habilitat pròpia que es pot ensenyar a una altra persona.
- Comprendre que observar, col·laborar i ajudar són formes legítimes d'entrar en un camp nou abans de poder actuar amb autonomia.

Autoconeixement, criteri i projecte personal

- Reconèixer estats i necessitats pròpies amb prou precisió per demanar suport, descans, espai o informació quan cal.
- Disposar de diverses estratègies per afrontar espera, frustració, saturació o incertesa sense exigir control emocional perfecte.
- Prendre decisions petites i mitjanes identificant influències, costos, conseqüències i possibilitat de revisió.
- Sostenir algun projecte o interès escollit, buscar ajuda i valorar el propi progrés sense dependre únicament d'avaluació externa.
- Explorar opcions d'estudi, treball, cura, creació o participació social a partir del contacte amb pràctiques i persones reals.
- Saber recórrer a una persona adulta de confiança o a un recurs professional quan un problema excedeix els propis recursos.

10. Currículum de les persones adultes: capacitats per obrir la vida a la participació

En aquest marc, la competència adulta no consisteix principalment a explicar millor. Consisteix a organitzar la pròpia activitat de manera que una altra persona hi pugui entrar: veure-la, comprendre'n la finalitat, realitzar-ne una part, assumir progressivament responsabilitat i arribar a aportar-hi alguna cosa pròpia.

La qualitat de l'entorn depèn tant del que l'adult sap com de la seva capacitat per fer accessible aquest saber.

Codi	Capacitat adulta	Descripció
CA1	Fer visible l'activitat	Permetre que el menor vegi processos complets, incloent preparació, decisió, error, reparació i tancament.
CA2	Detectar una contribució possible	Trobar una part real i proporcionada de l'activitat que el menor pugui realitzar i el resultat de la qual importi.
CA3	Explicitar coneixement tàcit	Posar paraules a indicis, criteris i decisions que l'experiència adulta ha tornat automàtics.
CA4	Graduar eines i risc	Distingir què es pot obrir ja, què requereix adaptació, què necessita supervisió i què ha de romandre sota responsabilitat especialitzada.
CA5	Ajustar l'ajuda	Intervenir prou perquè l'activitat continuï, però no tant que la contribució del menor desaparegui.
CA6	Tolerar lentitud, variació i error	Acceptar que fer alguna cosa amb una altra persona sol ser menys ràpid i menys perfecte que fer-ho sol.

Codi	Capacitat adulta	Descripció
CA7	Transferir responsabilitat real	Deixar de recordar, decidir o comprovar aspectes que l'altra persona ja pot assumir.
CA8	Conversar sobre criteris	Explicar per què una solució funciona millor en lloc de reduir l'aprenentatge a obeir una forma adulta.
CA9	Compartir el propi patrimoni	Obrir estudis, ofici, habilitats, aficions, relacions i memòria sense convertir-los en una obligació de continuïtat.
CA10	Ampliar la xarxa d'aprenentatge	Posar el menor en contacte amb altres persones, llocs i comunitats que saben allò que l'adult no sap.
CA11	Acceptar reciprocitat	Reconèixer coneixements del menor i deixar-se ensenyar quan té experiència pertinent.
CA12	Revisar la pròpia pràctica	Observar com la relació amb el menor modifica organització, paciència, criteris, hàbits i coneixement del mateix adult.

10.1. Nivells d'obertura de l'activitat adulta

Nivell	Forma d'obertura	Efecte probable
A0 · Activitat tancada	L'adult realitza l'activitat fora de l'abast del menor o l'aparta sistemàticament.	El menor aprèn que les tasques significatives pertanyen a altres persones i només accedeix al resultat.
A1 · Accés i observació	El menor pot ser-hi present, mirar, preguntar i familiaritzar-se.	Apareixen vocabulari, seqüències, eines i criteris abans invisibles.
A2 · Col·laboració guiada	L'adult crea una contribució petita però funcional.	La participació deixa de ser decorativa: alguna cosa depèn del que fa el menor.
A3 · Responsabilitat transferida	Una part de l'activitat queda realment a càrrec del menor, amb suport disponible.	Es desenvolupen anticipació, criteri, conseqüències i autoregulació.
A4 · Corresponsabilitat	Adult i menor distribueixen decisions i treball segons competència i situació.	La relació s'aproxima a una pràctica compartida entre participants.
A5 · Reciprocitat i xarxa	El menor també ensenya, connecta persones o introdueix eines i sabers nous.	L'aprenentatge esdevé bidireccional i la xarxa de coneixement s'amplia.

10.2. Desenvolupament que es produeix en les persones adultes

Les capacitats anteriors descriuen com obrir una activitat. L'efecte no és únicament educatiu sobre el menor: compartir pràctica pot transformar també la persona adulta. Aquestes dimensions no són una escala de bona criança ni criteris d'avaluació; anomenen aprenentatges que poden emergir d'una relació sostinguda de participació.

Codi	Dimensió de desenvolupament adult	Què es pot transformar
DA1	Metacognició del propi saber	La persona descobreix què sap realment, què fa per automatisme i quins senyals utilitza per decidir.
DA2	Capacitat d'explicació i representació	Aprèn a posar paraules, exemples, demostracions i seqüències a coneixement que abans era tàcit.
DA3	Tolerància a lentitud, variació i error	Distingeix un resultat prou bo de la necessitat que tot es faci a la seva manera i al seu ritme.
DA4	Delegació, confiança i límits	Aprèn a transferir responsabilitat sense retirar-se completament i a intervenir per risc, no per incomoditat davant de la diferència.

Codi	Dimensió de desenvolupament adult	Què es pot transformar
DA5	Coherència i revisió ètica	La presència del menor torna observables hàbits, formes de consum, tracte, ús de tecnologia, llenguatge i prioritats que l'adult pot revisar.
DA6	Actualització i reciprocitat	Accepta desconeixement, investiga, incorpora eines noves i es deixa ensenyar per menors i altres persones de la xarxa.
DA7	Generativitat i transmissió	Integra part de la seva experiència en una cadena intergeneracional i troba noves formes de conservar, transformar o compartir sabers.
DA8	Coneixement situat del menor	Comprèn millor interessos, estratègies, ritmes, límits i competències reals en veure'l actuar en tasques amb conseqüències autèntiques.
DA9	Reorganització de la pròpia activitat	Revisa temps, espais, eines i processos per fer-los compartibles i, sovint, més clars també per a si mateix.
DA10	Ampliació comunitària	Activa relacions, demana ajuda a altres persones i recupera vincles amb veïns, familiars, associacions o comunitats de pràctica.

Reciprocitat sense inversió forçada de rols

Que l'adult aprengui del menor no elimina l'asimetria de responsabilitat. Pot existir reciprocitat epistèmica -cada persona sap coses que l'altra no sap- mentre la protecció, les càrregues estructurals i determinades decisions continuen corresponent a la persona adulta.

11. Mapa del patrimoni de la xarxa adulta

La pregunta «què podem ensenyar?» sol produir respostes escolars. Per identificar el patrimoni quotidià convé preguntar per pràctiques reals i per persones concretes. No es tracta només de progenitors: avis, familiars, amistats, veïns, antics companys, professionals propers, associacions i altres relacions poden formar part d'una xarxa d'aprenentatge si hi ha confiança i accés legítim.

- Què sap fer cada persona amb fluïdesa encara que mai ho hagi considerat «educatiu»?
- Què va estudiar o aprendre en un altre moment, encara que avui no hi treballi?
- Quins problemes solen demanar-li altres persones que resolgui?
- Quines eines, documents, vocabulari, fonts i criteris maneja?
- Quines aficions ha sostingut prou temps per acumular coneixement?
- Quines històries, llengües, receptes, tècniques, llocs, relacions o memòries va rebre de generacions anteriors?
- Quines parts d'aquestes pràctiques es poden fer visibles sense convertir-les en una classe?
- Quines contribucions reals i segures pot assumir progressivament el menor?
- A quines altres persones pot obrir accés aquesta persona adulta?
- Què està aprenent ja la persona adulta del menor?

11.1. Plantilla de cartografia

Persona o node	Estudis, ofici o experiència	Habilitats i aficions	Pràctiques observables	Oportunitat concreta	Què podria aprendre l'adult

Persona o node	Estudis, ofici o experiència	Habilitats i aficions	Pràctiques observables	Oportunitat concreta	Què podria aprendre l'adult

12. Ecologia d'oportunitats quotidianes

Una competència no es desenvolupa per simple exposició a una consigna. Necessita oportunitats suficients, repetides i autèntiques. Aquesta matriu permet observar condicions de l'entorn que poden obrir o bloquejar la participació independentment de la voluntat del menor.

Dimensió	Pregunta d'observació	Bloqueig característic
Temps	Hi ha marge perquè una persona menys experta trigui més?	La pressa converteix l'adult en executor exclusiu.
Presència	El menor pot veure activitats adultes reals?	Treball, reparacions i gestions passen sistemàticament fora del seu abast.
Continuïtat	La pràctica reapareix amb prou freqüència?	Experiències aïllades que mai permeten passar d'observació a responsabilitat.
Eines	Pot utilitzar eines autèntiques ajustades a la seva competència?	Substitució indefinida per joguines, simulacions o tasques sense funció.
Responsabilitat	La seva contribució canvia realment el resultat?	Participació decorativa: se'l «deixa ajudar» però res depèn d'aquesta ajuda.
Decisió	Hi ha decisions reals que pugui prendre?	L'adult ho decideix tot i després reclama iniciativa.
Error	Hi ha errors assumibles sense dany greu?	Rescat perfeccionista que impedeix experimentar conseqüències i corregir.
Xarxa	Té accés a persones de diferents edats i sabers?	Segregació per edat i dependència d'un o dos adults per a tot aprenentatge.
Territori	Accedeix a carrer, comerços, tallers, natura, serveis i equipaments?	Vida reduïda a llar, escola i activitats programades.
Reciprocitat	Es reconeix que el menor també pot aportar coneixement?	Jerarquia fixa on adult equival sempre a expert i menor a receptor.
Seguretat material	L'entorn pot absorbir petits errors, pèrdues o temps improductius?	La precarietat fa que experimentar tingui un cost massa alt.
Legitimitat	Se'l considera membre de la pràctica?	És tolerat com a visitant, però mai s'espera que arribi a fer-se'n càrrec.
Accessibilitat i suports	La tasca i l'entorn ofereixen adaptacions, ajudes tècniques, comunicació accessible o prou temps quan es necessiten?	Confondre competència amb realitzar una tasca sense suports exclou persones amb discapacitat, neurodivergència o necessitats específiques.
Espai i habitatge	Hi ha un lloc material on observar, guardar eines, assajar o assumir petites conseqüències?	Habitatge reduït, inestable o compartit pot limitar pràctiques que altres llars donen per descomptades.
Condicions laborals adultes	Horaris, desplaçaments i regles del treball permeten que alguna part de l'activitat adulta sigui visible o compartible?	La separació rígida entre ocupació i vida familiar oculta sabers i redueix temps intergeneracional fins i tot quan hi ha voluntat de compartir.

13. Relació amb l'escola i altres contextos educatius

El currículum quotidià no planteja que la família hagi de reproduir l'escola ni que l'escola hagi d'imitar una llar. Proposa reconèixer que l'aprenentatge es distribueix entre contextos i que una institució educativa pot ampliar, connectar i aprofundir experiències sense apropiarse de totes.

- Reconèixer coneixements adquirits fora de l'escola i permetre que entrin en les converses i projectes sense exigir que hagin estat apresos mitjançant un procediment escolar.
- Convidar famílies i comunitat no només a impartir xerrades, sinó a obrir pràctiques: resoldre, fabricar, cuidar, investigar, organitzar, crear o deliberar al costat de l'alumnat.
- Proporcionar tallers, laboratoris, cuines, horts, eines, tecnologia, mobilitat i accés cultural especialment quan aquests recursos no estan disponibles en altres microsistemes.
- Dissenyar projectes amb destinataris i conseqüències reals: documents que algú utilitzarà, objectes que tindran funció, dades que responguin una pregunta oberta o serveis que beneficiïn una comunitat.
- Utilitzar el coneixement formal per ampliar el que es pot comprendre i fer en la vida real, sense reduir-ne el valor únicament a la utilitat immediata.
- No convertir la distribució desigual d'experiències familiars en mèrit individual ni en expectativa que totes les famílies proporcionin el mateix repertori.
- Reconèixer que el temps escolar competeix també amb temps familiar, comunitari i intergeneracional; aquesta tensió ha de formar part de l'anàlisi de jornada, deures i organització educativa.

Límit important

Quan el propòsit principal d'una activitat passa a ser demostrar a una institució que s'ha après alguna cosa, la naturalesa de l'activitat canvia. Les simulacions escolars poden ser molt valuoses, però no són equivalents a una pràctica social que existiria encara que ningú l'hagués d'avaluar.

14. Seguiment sense qualificació

El seguiment es pot fer mitjançant conversa, memòria compartida, fotografies, registres de projectes o simples observacions. No necessita notes ni rúbriques permanents. La seva finalitat és detectar canvis de participació i oportunitats que convé obrir, no convertir la llar en un espai d'avaluació contínua.

- Què fa ara que fa sis mesos únicament observava?
- Quines tasques inicia sense que una altra persona les hagi d'ordenar?
- Quines responsabilitats s'han tornat estables i fiables?
- Quines eines utilitza amb més precisió o criteri?
- Quins imprevistos pot resoldre sense perdre el control de la situació?
- Quan demana ajuda abans que el problema escali?
- Quins coneixements ha transferit d'un context a un altre?
- Què podria assumir ja si l'adult deixés de fer-ho automàticament?
- Quin àmbit roman absent per falta de temps, recursos, xarxa o accés?
- Què ha après o canviat la persona adulta gràcies a la participació del menor?

15. Banc d'experiències quotidianes

Aquest banc no és una llista de deures. Són exemples destinats a provocar memòria i imaginació: moltes famílies i comunitats ja realitzen desenes d'aquestes pràctiques sense anomenar-les aprenentatge. Una experiència és especialment valuosa quan resol alguna cosa real, es pot repetir i admet una progressió de responsabilitat.

Cura

Experiència	Experiència
Preparar un necesser	Organitzar una medicació sota responsabilitat adulta
Prendre i registrar una temperatura	Escolir roba segons previsió i activitat
Netejar i protegir una ferida menor	Preparar informació per a una consulta
Revisar material esportiu o de sortida	Planificar aigua i protecció davant de calor
Practicar com demanar ajuda en una emergència	Revisar hàbits de son després de diversos dies

Convivència

Experiència	Experiència
Preparar una visita	Col·laborar en la cura d'una persona malalta

Experiència	Experiència
Resoldre un conflicte per repartiment de tasques	Cuidar temporalment un germà dins de límits
Demandar disculpes i reparar un dany	Organitzar un regal col·lectiu
Escoltar i registrar una història familiar difícil	Formular un límit de manera respectuosa
Demandar ajuda a una persona adequada fora de casa	Acompanyar una persona gran en una gestió senzilla

Llar

Experiència	Experiència
Parar i desparar taula	Carregar i descarregar el rentaplats
Fer una bugada	Estendre, assecar, doblegar i guardar
Canviar roba de llit	Netejar un bany amb productes segurs
Ordenar i revisar el rebost	Preparar la casa per rebre algú
Gestionar residus i reciclatge	Detectar i reposar consumibles

Alimentació i economia

Experiència	Experiència
Dissenyar un menú	Cuinar per a diverses persones
Preparar una llista de compra	Comprar amb pressupost
Comparar preu per unitat	Comprovar un tiquet
Aprofitar sobres amb seguretat	Ajustar proporcions d'una recepta
Estalviar per a un objectiu	Decidir reparar o substituir

Tècnica

Experiència	Experiència
Estrènyer un cargol	Ajustar una frontissa
Revisar una roda	Mesurar abans de comprar
Muntar un moble	Cosir un botó
Reparar una motxilla	Canviar un consumible previst
Localitzar una referència de recanvi	Construir un suport útil

Llenguatge i informació

Experiència	Experiència
Demandar una cita per telèfon	Escriure una reclamació
Llegir un manual durant una tasca	Entrevistar una persona experta
Buscar una font primària	Comparar dues notícies
Redactar instruccions	Catalogar fotografies amb context
Interpretar una factura	Explicar un procediment a una altra persona

Matemàtiques i ciència

Experiència	Experiència
Estimar el total d'una compra	Mesurar una habitació
Registrar temperatures	Analitzar un consum domèstic
Investigar una planta malalta	Interpretar un gràfic públic

Experiència	Experiència
Ajustar una proporció	Calcular temps de viatge
Formular hipòtesis davant d'una avaria	Observar un cicle natural

Cultura i oci

Experiència	Experiència
Aprendre un joc antic	Ensenyar un joc nou
Escotar un àlbum complet	Visitar una exposició
Preparar una petita actuació	Ordenar fotografies familiars
Mantenir una lectura compartida	Practicar una afició durant setmanes
Organitzar una sortida esportiva	Investigar una tradició familiar

Mobilitat

Experiència	Experiència
Guiar una ruta coneguda	Consultar horaris
Planificar una correspondència	Preparar una ruta nova
Organitzar equipatge	Localitzar serveis propers
Resoldre una parada perduda	Comparar modes de transport
Demandar indicacions	Fer un passeig històric amb una persona gran

Ciutadania

Experiència	Experiència
Demandar una cita o torn	Preparar documentació
Utilitzar una biblioteca	Presentar una reclamació
Participar en una reunió	Organitzar una activitat comunitària
Llegir una norma per a un cas real	Acompanyar una gestió administrativa
Identificar la institució competent	Participar en un petit projecte veïnal

Tecnologia

Experiència	Experiència
Fer una còpia de seguretat	Ordenar arxius
Revisar permisos	Resoldre un problema de xarxa
Gestionar un calendari compartit	Detectar pesca de credencials
Crear un document útil	Automatitzar una tasca repetitiva
Verificar una resposta d'IA	Ensenyar una eina digital a un adult

Natura

Experiència	Experiència
Cuidar una planta	Sembrar i collir
Participar en la cura d'un animal	Observar ocells o insectes
Prendre decisions segons el temps	Preparar una sortida a la natura
Gestionar un residu especial	Fer compost quan sigui viable
Registrar canvis estacionals	Comparar un paisatge antic i actual

Temps i projectes

Experiència	Experiència
Planificar un matí complex	Estimar durada d'una tasca
Preparar materials abans de començar	Coordinar una dependència amb una altra persona
Tancar i guardar un projecte	Avisar d'un retard
Organitzar una setmana	Revisar per què va fallar un pla
Mantenir una responsabilitat periòdica	Organitzar una celebració

Patrimoni adult

Experiència	Experiència
Observar treball professional real	Participar amb una persona experta en una reparació
Aprendre una recepta familiar	Entrevistar un avi o una àvia
Visitar un taller o espai de pràctica	Compartir una afició adulta
Consultar documentació especialitzada	Conèixer algú de la xarxa que sap alguna cosa diferent
Ensenyar una eina a l'adult	Desenvolupar un projecte intergeneracional útil

Autoconeixement i projecte personal

Experiència	Experiència
Anomenar què està passant abans d'una discussió	Demandar una pausa i reprendre-la després
Escollir entre alternatives explicant criteris	Revisar una decisió que no va funcionar
Mantenir un projecte escollit durant setmanes	Abandonar justificadament un projecte que va perdre sentit
Detectar pressió de grup	Formular una preferència diferent de la familiar
Comparar dues trajectòries formatives o laborals	Demandar ajuda davant d'un malestar recurrent

16. Relació amb el currículum escolar

El Currículum Quotidià no es planteja com a substitució del currículum escolar. Tots dos comparteixen una part considerable de les seves finalitats i aprenentatges, però els organitzen al voltant d'unitats diferents. La comparació resulta més informativa quan no es limita a preguntar quins continguts apareixen en cadascun, sinó que examina també les condicions en què aquests aprenentatges es poden produir i utilitzar.

16.1. Dos currículums parcialment superposats

El currículum d'educació bàsica vigent a Catalunya es defineix explícitament com a competencial. El Decret 175/2022 organitza els aprenentatges mitjançant competències específiques, criteris d'avaluació, sabers i situacions d'aprenentatge, i incorpora competències transversals com la ciutadana, la digital, l'emprenedora i la personal, social i d'aprendre a aprendre. La documentació de desplegament insisteix, a més, a connectar les situacions d'aprenentatge amb la realitat.

El Currículum Quotidià parteix d'una altra unitat d'organització: activitats que existeixen per una finalitat independent d'ensenyar. Cuinar, desplaçar-se, cuidar, comprar, reparar, gestionar un conflicte, participar en una associació o desenvolupar una afició no apareixen primer com a exercicis, sinó com a pràctiques socials en les quals es pot incorporar progressivament una persona menys experta.

Per això, una coincidència de continguts no implica equivalència educativa. Dues propostes poden treballar percentatges, comunicació, ciutadania o salut i diferir de manera important en el context d'ús, la continuïtat de l'experiència, la responsabilitat sobre el resultat i la necessitat de transferir posteriorment el que s'ha après a una altra situació.

16.2. Quatre dimensions de comparació

La comparació s'organitza mitjançant quatre dimensions. No constitueixen una escala de qualitat ni una mesura empírica dels centres: són criteris analítics per distingir oportunitats estructuralment diferents.

Dimensió	Pregunta de contrast
Cobertura curricular	Fins a quin punt aquest aprenentatge apareix explícitament en el currículum escolar?
Autenticitat funcional	L'activitat té una finalitat real independent d'aprendre i produeix un resultat necessari per a algú?
Continuïtat i responsabilitat	Pot el menor participar repetidament, assumir parts creixents del procés i respondre progressivament de les seves conseqüències?
Distància de transferència	Quant canvia el context entre la situació en què s'aprèn i aquella en què posteriorment s'haurà d'utilitzar el que s'ha après?

L'autenticitat i la responsabilitat no són propietats exclusives de la vida familiar o comunitària. Una escola pot desenvolupar projectes amb destinataris reals, responsabilitats estables i efectes fora de l'aula. De la mateixa manera, una vida quotidiana pot excloure sistemàticament el menor d'activitats rellevants. La taula descriu tendències i possibilitats estructurals, no destins inevitables.

16.3. Matriu comparativa dels quinze àmbits

La matriu següent resumeix una primera lectura qualitativa del Decret 175/2022 i del seu desplegament curricular. Les categories alta, mitjana i baixa són valoracions analítiques provisionals: serveixen per localitzar diferències que després es poden revisar amb una anàlisi documental més exhaustiva o mitjançant investigació empírica sobre pràctiques reals.

Àmbit	Cobertura escolar	Autenticitat funcional	Continuïtat / responsabilitat	Distància de transferència
D1. Cura d'un mateix, salut i seguretat	Alta	Mitjana	Baixa-mitjana	Mitjana
D2. Convivència, afectes, intimitat i cura	Mitjana-alta	Mitjana-alta	Mitjana	Mitjana
D3. Sosteniment de la llar i corresponsabilitat	Baixa	Baixa	Baixa	Alta
D4. Alimentació, compra, consum i economia quotidiana	Mitjana	Baixa-mitjana	Baixa	Alta
D5. Tècnica, manteniment i reparació	Mitjana-alta	Mitjana	Mitjana	Mitjana-alta
D6. Comunicació, llenguatge, lectura, escriptura i informació	Molt alta	Mitjana-alta	Mitjana	Mitjana
D7. Pensament matemàtic i científic	Molt alta	Mitjana	Baixa-mitjana	Alta
D8. Cultura, art, joc, esport i oci	Alta	Mitjana-alta	Mitjana	Baixa-mitjana
D9. Territori, mobilitat i orientació	Mitjana	Baixa-mitjana	Baixa	Alta
D10. Comunitat, ciutadania, serveis i institucions	Alta conceptual / mitjana procedimental	Mitjana	Baixa-mitjana	Alta
D11. Tecnologia, vida digital, mitjans i IA	Alta	Mitjana-alta	Mitjana	Mitjana
D12. Natura, éssers vius i ambient	Alta	Mitjana-alta	Mitjana	Mitjana
D13. Temps, projectes, treball i organització	Mitjana-alta	Mitjana	Mitjana	Mitjana-alta

Àmbit	Cobertura escolar	Autenticitat funcional	Continuïtat / responsabilitat	Distància de transferència
D14. Patrimoni singular de la xarxa adulta	Molt baixa / no estandarditzable	No comparable	No comparable	No comparable
D15. Autoconeixement, regulació, criteri i projecte personal	Mitjana-alta	Mitjana	Mitjana	Mitjana-alta

La matriu suggereix que els contrastos més grans no es concentren necessàriament allà on el currículum escolar no té continguts. En molts àmbits la cobertura és alta, mentre que la participació autèntica, la continuïtat o la responsabilitat sobre conseqüències reals són més difícils de garantir de manera sistemàtica.

16.4. Què apareix realment en el currículum escolar

Cura, convivència i desenvolupament personal. El currículum oficial incorpora salut, hàbits, seguretat, benestar emocional, empatia, relacions, resolució dialogada de conflictes i competències personals i socials. Per tant, no resulta adequat presentar aquests àmbits com a absents de l'escola. La diferència rellevant apareix quan es considera la freqüència amb què es poden exercir en situacions no dissenyades prèviament i amb conseqüències relacionals reals.

Economia, consum i vida material. El currículum incorpora càlcul aplicat a preus, percentatges i situacions de consum, i a secundària apareixen continguts econòmics, comercials i administratius. Tanmateix, gestionar recursos limitats durant un període, comprovar despeses reals, decidir què es posposa o participar de manera continuada en l'economia d'una convivència exigeix un tipus de responsabilitat difícil de reproduir mitjançant exercicis aïllats.

Tècnica, tecnologia i reparació. Tecnologia i Digitalització ofereixen una cobertura important de disseny, fabricació, materials, dispositius, programació, ciutadania digital, comerç electrònic, intel·ligència artificial i resolució de problemes. El contrast es desplaça cap al manteniment ordinari d'objectes i infraestructures ja existents, la reparació perquè alguna cosa realment es necessita i l'acumulació longitudinal d'experiència sobre avaries, desgast i límits d'intervenció.

Llenguatge, matemàtiques i ciència. Són els àmbits amb més cobertura formal. El currículum lingüístic treballa conversa, lectura, escriptura, argumentació, cerca i contrast d'informació; matemàtiques i ciències desenvolupen càlcul, mesura, modelització, indagació, hipòtesis i evidència. Aquí la qüestió central no és l'absència, sinó la possibilitat de reconèixer espontàniament quan aquests sabers són pertinents en problemes oberts de la vida quotidiana.

Cultura, natura i vida digital. Art, literatura, música, activitat física, patrimoni, sostenibilitat, éssers vius i competència digital tenen una presència extensa. La vida quotidiana pot afegir continuïtat voluntària, transmissió intergeneracional, pertinença a comunitats de pràctica i usos vinculats a projectes que no acaben quan acaba una unitat didàctica.

Territori, ciutadania i organització. Orientació, mobilitat segura, drets, institucions, participació i planificació apareixen en el currículum. La diferència potencial torna a ser d'actuació: conèixer una xarxa de transport no equival a gestionar-la de manera autònoma davant d'un imprevist; estudiar institucions no equival a fer una gestió, presentar una reclamació o participar repetidament en decisions col·lectives.

Dos àmbits especialment diferencials. D3, sosteniment de la llar, disposa d'una cobertura sistemàtica molt menor: detectar treball domèstic necessari, sostenir rutines materials i compartir responsabilitats no forma un bloc equivalent del currículum escolar. D14, patrimoni singular de la xarxa adulta, constitueix a més un límit estructural de qualsevol currículum estandarditzat: les professions, oficis, aficions, llengües, memòries, relacions i habilitats concretes de cada xarxa no es poden prescriure sense perdre precisament el seu caràcter situat.

16.5. La transferència com a problema central

La coincidència entre currículum escolar i currículum quotidià obliga a introduir el problema de la transferència. Aprendre una operació, un procediment o un criteri en un context no garanteix reconèixer-lo i utilitzar-lo espontàniament en un altre. Barnett i Ceci (2002) van mostrar que la transferència no es pot tractar com una propietat única: depèn de múltiples dimensions de distància entre la situació d'aprenentatge i la d'aplicació, entre les quals el domini, el context físic i social, la funció, la modalitat i la distància temporal.

El mateix currículum competencial intenta reduir aquest problema mitjançant situacions d'aprenentatge connectades amb la realitat. Per tant, seria incorrecte descriure l'escola actual com un espai necessàriament

descontextualitzat. Persisteixen, tanmateix, diferències estructurals entre una situació dissenyada per aprendre i una pràctica la finalitat de la qual existeix amb independència de l'aprenentatge.

Aprenentatge	Situació escolar possible	Situació quotidiana
Percentatges i càlcul	Resoldre un problema sobre descomptes o interessos.	Detectar que cal calcular per comparar dues decisions econòmiques reals i assumir el resultat.
Esriptura	Redactar una reclamació com a activitat.	Escriure perquè existeix un problema, un destinatari real i una conseqüència si la comunicació no funciona.
Conflicte	Analitzar o simular estratègies de resolució.	Negociar dins d'una relació que continuarà demà i reparar un dany que afecta persones significatives.
Mobilitat	Interpretar un mapa, horari o itinerari.	Perdre una connexió, reformular una ruta, demanar ajuda i arribar a la destinació amb recursos limitats.
Ciència pràctica	Seguir una investigació delimitada.	Detectar primer quin problema existeix, quines variables el podrien explicar i quina evidència val la pena recollir.

La diferència clau és que en molts problemes quotidians ningú ha identificat prèviament quin és el coneixement que s'ha d'utilitzar. La persona ha de reconèixer la situació, decidir quina informació importa, seleccionar eines, coordinar restriccions i assumir conseqüències. Una part del repte de transferència consisteix precisament a detectar que un saber après en un altre context és rellevant ara.

Idea de contrast

Presència curricular no equival a experiència, i experiència no equival automàticament a competència transferible. La comparació ha de mantenir separades aquestes tres capes.

16.6. El Currículum Quotidià tampoc garanteix transferència

Aprendre dins de la vida real redueix en molts casos la distància entre context d'aprenentatge i context d'ús, però no l'elimina. Saber cuinar determinats plats en un habitatge no garanteix organitzar una alimentació autònoma en un altre entorn; dominar els recorreguts del propi barri no assegura orientar-se en una ciutat desconeguda; resoldre conflictes familiars no garanteix transferir el mateix criteri a una organització professional.

El coneixement quotidià també pot quedar fortament situat. Per això, la transferència s'ha de conservar com a objectiu explícit del mateix Currículum Quotidià: variar situacions, comparar experiències, verbalitzar criteris, revisar el que ha passat i buscar deliberadament aplicacions noves. Això és coherent amb la competència transversal CC12, aprendre de l'experiència, i amb l'indicador general de progressió que ja proposa observar si la persona transfereix el que ha après a situacions noves.

La complementarietat resulta aquí especialment clara. L'abstracció i sistematització escolar poden ajudar a reconèixer estructures comunes entre problemes diferents; la vida quotidiana aporta repetició, necessitat funcional, variació natural i conseqüències que obliguen a ajustar el que s'ha après. Cap context garanteix per si sol una transferència àmplia.

16.7. Conclusió de la comparació

La comparació documental no permet sostenir que l'escola ignori la vida quotidiana. El currículum oficial actual conté una part molt considerable dels sabers i competències necessaris per desenvolupar-s'hi i declara explícitament la voluntat de contextualitzar-los.

La diferència apareix amb més claredat en les condicions d'adquisició i ús. Una institució educativa pot representar, estudiar, assajar i aproximar-se a situacions reals. La participació quotidiana incorpora, a més, pràctiques que existeixen per una necessitat pròpia, continuïtat longitudinal, relacions que persisteixen en el temps i possibilitats d'assumir responsabilitat sobre conseqüències efectives.

Això no converteix un currículum en substitut de l'altre. Suggereix una relació complementària: l'educació escolar pot sistematitzar, ampliar, abstraure i diversificar el coneixement; la participació quotidiana pot donar-li funció, continuïtat, responsabilitat i contextos recurrents d'aplicació.

Els contrastos més clars de cobertura apareixen en el sosteniment material de la llar i en el patrimoni singular de la xarxa adulta. En bona part de la resta d'àmbits, la qüestió principal no és si l'aprenentatge figura formalment en el currículum, sinó quina distància hi ha entre saber sobre una pràctica, assajar-la i participar-hi competentment.

Síntesi

El currículum escolar pot aproximar l'aprenentatge a la realitat. El Currículum Quotidià identifica el que passa quan l'aprenentatge es produeix dins de pràctiques que ja formen part d'aquesta realitat. La frontera no és absoluta: tots dos contextos es poden acostar i enriquir mútuament.

17. Fonamentació i referències de partida

L'arquitectura formal d'aquesta proposta pren com a referència el llenguatge competencial del currículum d'educació bàsica vigent a Catalunya: competències específiques, criteris, sabers i situacions d'aprenentatge connectades amb la realitat. El currículum quotidià desplaça, tanmateix, el centre de gravetat: parteix d'activitats socials que existeixen per una finalitat independent d'ensenyar i pregunta quins coneixements, capacitats i formes de participació es poden desenvolupar en incorporar-s'hi.

El seu fonament conceptual se situa especialment en perspectives socioculturals, ecològiques i situades del desenvolupament: participació guiada, transformació de la participació, aprenentatge per observació i contribució a activitats familiars i comunitàries, comunitats de pràctica, fons de coneixement presents a les llars i relació entre contextos. Aquestes tradicions no descriuen una única forma universal d'aprendre: l'organització de la participació infantil varia culturalment i històricament. El document utilitza aquests marcs com a eines per fer visible una possibilitat educativa -incorporar els menors a activitats amb finalitat real-, no com a descripció normativa de tota família o cultura.

- Generalitat de Catalunya. *Decret 175/2022, de 27 de setembre, d'ordenació dels ensenyaments de l'educació bàsica*, amb les modificacions posteriors.
- Xarxa Telemàtica Educativa de Catalunya (XTEC). *Currículum 175/2022. Educació primària*. Consultat l'agost de 2026.
- Xarxa Telemàtica Educativa de Catalunya (XTEC). *Currículum 175/2022. Educació secundària obligatòria*. Consultat l'agost de 2026.
- Barnett, S. M., & Ceci, S. J. (2002). When and where do we apply what we learn? A taxonomy for far transfer. *Psychological Bulletin*, 128(4), 612-637. <https://doi.org/10.1037/0033-2909.128.4.612>.
- Bronfenbrenner, U. (1979). *The Ecology of Human Development*. Harvard University Press.
- Dewey, J. (1938). *Experience and Education*. Macmillan.
- Lave, J., & Wenger, E. (1991). *Situated Learning: Legitimate Peripheral Participation*. Cambridge University Press.
- Paradise, R., & Rogoff, B. (2009). Side by Side: Learning by Observing and Pitching In. *Ethos*, 37(1), 102-138.
- Rogoff, B. (1990). *Apprenticeship in Thinking: Cognitive Development in Social Context*. Oxford University Press.
- Rogoff, B., Mistry, J., Göncü, A., & Mosier, C. (1993). Guided Participation in Cultural Activity by Toddlers and Caregivers. *Monographs of the Society for Research in Child Development*, 58(8).
- Rogoff, B. (2003). *The Cultural Nature of Human Development*. Oxford University Press.
- Rogoff, B. (2014). Learning by Observing and Pitching In to Family and Community Endeavors: An Orientation. *Human Development*, 57(2-3), 69-81.
- Lave, J. (1988). *Cognition in Practice: Mind, Mathematics and Culture in Everyday Life*. Cambridge University Press.
- Moll, L. C., Amanti, C., Neff, D., & González, N. (1992). Funds of Knowledge for Teaching: Using a Qualitative Approach to Connect Homes and Classrooms. *Theory Into Practice*, 31(2), 132-141.
- Rogoff, B. (2016). Culture and participation: A paradigm shift. *Current Opinion in Psychology*, 8, 182-189.
- Vygotsky, L. S. (1978). *Mind in Society*. Harvard University Press.

18. Tancament: una pregunta per orientar la pràctica

Pregunta guia

No preguntem únicament «què ha d'aprendre ara?», sinó: en quina part real de la vida pot començar a participar aquesta persona, amb qui, per a què, amb quines eines, amb quina responsabilitat i què necessita fer l'entorn perquè aquesta participació sigui possible?

Un currículum quotidià no estarà complet quan aconseguixi enumerar tota la vida. El seu valor estarà a ajudar-nos a reconèixer i ampliar trajectòries: passar de ser-hi present a observar amb atenció; d'observar a col·laborar; de

col·laborar a fer-se càrrec d'una part; d'una part a una responsabilitat estable; i d'aquí a convertir-se en membre competent d'una comunitat capaç d'ensenyar, cuidar, crear, decidir i també transformar qui l'envolta.

La finalitat última no és fabricar menors autosuficients com més aviat millor. És reconstruir entorns en què puguin créixer participant, construir criteri i projectes propis dins de relacions d'interdependència, i en què la relació entre generacions torni a ser una via ordinària de transmissió, reciprocitat i desenvolupament compartit.